

UUSI
JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA
SLOVAKIANCUVAC
2024 - 2028

Hyväksytty Slovakianpaimenkoirayhdistys ry:n yhdistyskokouksessa 21.5.2022
Hyväksytty Suomen Seurakoira yhdistys ry:n yleiskokouksessa 26.11.2022
Hyväksytty Suomen Kennelliiton Jalostustieteellisessä toimikunnassa 24.4.2023

SISÄLLYS

1 YHTEENVETO.....	3
2 RODUN TAUSTA.....	4
3 JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA.....	5
4 RODUN NYKYTILANNE.....	7
4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	7
4.2. Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet.....	22
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	22
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	22
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet.....	23
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen.....	30
4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista.....	32
4.3 Terveys ja lisääntyminen.....	32
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat	32
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat.....	39
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt.....	50
4.3.4 Lisääntyminen	51
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	52
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä.....	52
4.4 Ulkomuoto	53
5 YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	57
Käytetyimpien jalostuskoirien taso.....	57
Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen.....	60
6 JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	61
6.1 Jalostuksen tavoitteet	61
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille.....	62
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet.....	63
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	64
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta.....	66
7 LÄHTEET.....	68
8 LIITTEET	68

1 YHTEENVETO

Slovakiancuvacien jalostuksen tavoiteohjelma sisältää tietoa rodun taustoista ja nykytilanteesta sekä jalostuksen tulevaisuuden keskeisistä tavoitteista. Jalostuksella tarkoitetaan määrätietoisella valinnalla ja suunnitelluilla parituksilla aikaansaattua eläinkannan laadun paranemista. Jalostuksen tavoiteohjelman avulla voidaan seurata ja ohjata rodun jalostusta.

Rotumääritelmän mukaan slovakiancuvac on luonteeltaan eloisa, valpas, rohkea, älykäs ja rajattoman uskollinen perheelleen ja reviirilleen.

Cuvac-rodun jalostuksen painopisteitä ovat terve rakenne, rodulle tyypillinen ulkomuoto sekä laumanvartijalle tyypillisen luonteen ja käyttöominaisuuksien vaaliminen. Monien suurten rotujen tavoin cuvacin jalostuksessa on huomioitava luuston ja nivelten terveys; PEVISA edellyttää lonkkien ja kyynärpäiden kuvaamista. Lisäksi jalostuksen tavoiteohjelmassa suositellaan jalostukseen käytettävien koirien kilpirauhastestaamista siten, ettei testitulos ole astutushetkellä yhtä vuotta vanhempi. JTO suosittelee testattavaksi T4 ja TSH-arvot. Rodussa on alkanut esiintymään jonkin verran kivespuutoksia, joihin tulee jatkossa kiinnittää huomiota. Rodun geneettisen monimuotoisuuden säilyttäminen ja kotimaisen jalostuspohjan laajentaminen on huomioitava jalostusvalinnoissa. Jalostuksen tavoiteohjelmassa suositellaan, ettei yksittäisen koiran jälkeläismäärä ylittäisi 20 pentua.

Slovakiancuvacin historia Suomessa alkaa vuodesta 1966 ensimmäisen tuonnin myötä ja 1968 syntyi ensimmäinen pentue.

Jalostuksen tavoiteohjelma huomioi rodun terveyden ja hyvinvoinnin. Painotamme slovakiancuvacin oikeutta rauhalliseen elinympäristöön, hyvään kohteluun sekä positiivisiin kokemuksiin sekä reviirillään että muussa ympäristössä.

- Oikeus lajinmukaiseen käyttäytymiseen ja rauhalliseen elinympäristöön
- Oikeus hyvään kohteluun sekä positiivisiin kokemuksiin

Jalostuksen tavoiteohjelman avulla pyritään ohjaamaan kasvattajia tekemään jalostusvalintojaan niin, että rodun keskitaso nousisi ja populaation geenipooli laajenisi. Uusille pennun omistajille ja rodusta kiinnostuneille tavoiteohjelman tarkoitus on antaa tietoa rodun historiasta, terveystilanteesta, luonteesta ja ulkomuodosta.

PEVISA-vaatimukset:

Koiralla tulee olla astutushetkellä lonkkakuvauslausunto. Rekisteröinnin raja-arvona on lonkkaniveldysplasian aste C. Astutushetkellä koiralla tulee olla myös kyynärnivellausunto. Rekisteröinnin raja-arvona on kyynärniveldysplasian aste 1. Jos toisella vanhemmista on kyynärniveldysplasian aste 1, toisen vanhemman kyynärniveldysplasian aste tulee olla 0. Alaikäraja lonkka- ja kyynärniveldysplasiin on 18 kk.

Ulkomaisilta uroksilta ei vaadita PEVISA-tutkimuksia.

Yhdistys suosittelee jalostuskoirien selkien kuvaamista ja kilpirauhastestausta.

Yhdistys suosittelee, että yhden jalostuskoiran jälkeläismäärä ei ylitä 20 pentua.

2 RODUN TAUSTA

Slovakiancuvac on säilyttänyt oman ilmiänsä ja luonteensa satojen vuosien ajan, vaikka sen elinympäristö on suuresti muuttunut. Slovakiancuvac on valkoinen laumanvartijakoira.

Käsite laumanvartijakoira on käännös englanninkielisestä termistä "livestock Guardian dog". Nimitys "laumanvartijakoira" on yleistynyt 90-luvun puolivälissä, ja se kuvaa koirien käyttötarkoitusta. Laumanvartijakoirat eivät ole alkuperältään paimenkoiria, vaan niiden tehtävänä on ollut lauman tai alueen suojeleminen ja vartiointi.

Laumanvartijakoirien alkuperästä on olemassa useita teorioita. Ensimmäiset "kirjalliset" todisteet laumanvartijakoirien olemassaolosta ovat ajalta 2200 vuotta e.a.a. Babylonialaisessa reliefissä kuvataan suuri, voimakas koira paimenen seurassa. Aleksanteri Suuren ajalta (356–323 e.a.a.) on olemassa kuvauksia mastiffeista sota- ja vartijakoirina. Nykyiset arkeologiset löydöt viittaavat siihen, että laumanvartijakoirat olisivat lähtöisin Vähä-Aasiasta, josta koirien käyttö laumanvartijoina on levinnyt Eurooppaan ja Keski-Aasiaan. Ei ole varmuutta, periytyvätkö laumanvartijakoirat yhdestä jo sukupuuttoon kuolleesta "alkurodusta" vai onko eri alueilla syntynyt samantyyppisiä koiria laumanvartiointitehtäviin. Käsite siitä, että kaikki laumanvartijakoirat periytyisivät muinaisesta tiibetiläisestä koirasta, on kyseenalaistettu (Schoke 2000). Laumanvartijakoiria on käytetty Euroopan (Puola, Slovakia, Tšekki, Italia, Romania, ent. Jugoslavia, Portugali, Espanja, Ranska) ja Kaukasuksen vuoristoalueilla, Venäjän ja Aasian aroilla, Unkarin tasangoilla sekä Himalajan alueella.

Slovakiassa alppikarjataloudella on vanhat perinteet. Slovakian vuoristoniittyjen paimenilla oli kotieläiminä mm. lampaista ja huzulhevosia. Paimenien apuna toimivat valkoiset laumanvartijakoirat, jotka suojelevat ja vartioivat kotieläimiä ja alueita.

Suuret valkoiset laumanvartijakoirat muistuttavat toisiaan. Slovakiancuvac ja owczarek podhalanski ovat molemmat kotoisin samalta vuoristoalueelta Tatralta ja myös unkarinkuvasz elää lähialueella. Sukulaisrotuja ovat myös Italian maremano-abruzzese ja ranskalainen pyreneittenkoira. Paimenille koiran suoriutuminen työstään on ollut jalostusvalinnan lähtökohta. Slovakiancuvac, owczarek podhalanski ja unkarinkuvasz polveutuvat samasta koirapopulaatiosta (Beckman 2002, Schoke 2000). Rodut ovat vakiintuneet ja erottuneet toisistaan ilmeisesti vasta järjestäytyneen kenneltoiminnan myötä.

Kiinnostus slovakiancuvacia kohtaan heräsi uudelleen 1900-luvun alussa, kun karjamajoilla juustoa ja muita tuotteita ostamassa käyneet lomailijat ihastuivat

tiheäturkkisiin, valkoiisiin koiriin. He veivät pentuja mukanaan asutuskeskuksiin. Siellä näistä koirista tuli ”ylellisyysrotu” näyttävän olemuksensa vuoksi.

Valvotun ja rekisteröidyn jalostustyön aloitti professori Antonin Hruza Brnon eläinlääketieteellisessä korkeakoulussa 4.6.1929. Ensimmäinen slovakiancuvacien kasvattajien yhdistys perustettiin vuonna 1933. FCI tunnusti rodun ja vahvisti rotumääritelmän vuonna 1965 (numero 142). Rotumääritelmää uudistettiin vuonna 1990 (Tšekkoslovakia) ja SKL on vahvistanut rotumääritelmän käännöksen vuonna 1993.

Ensimmäinen slovakiancuvac, uros Bok z Pod Gremenice, tuli Suomeen metsänhoitaja Erkki Kettusen toimesta vuonna 1966. Seuraavina kahtena vuotena tuotiin kaksi narttua. Ensimmäinen slovakiancuvacpentue syntyi Suomessa Elenzen kenneliin vuonna 1968 ja rodun kasvatus Suomessa alkoi.

Vuonna 1994 rodun viralliseksi nimeksi muutettiin slovakiancuvac (ent. nimi Slovakiankuvasz).

Slovakiancuvacien rekisteröintimäärissä on voimakasta vuosittaista vaihtelua.

Kuva 1. Slovakiancuvacien rekisteröintimäärät vuosina 1967-2021 (lähde SKL KoiraNet)

Vuosittain on tuotu muutamia koiria Tšekistä, Slovakiasta ja Saksasta.

3 JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Slovakianpaimenkoirayhdistys ry:n (ent. nimi Slovakiankuvaszia harrastava yhdistys) perustamiskokous pidettiin 21.5.1977 Lahdessa. Slovakianpaimenkoirayhdistys – Föreningen Slovakiska Vallhundar ry merkittiin yhdistysrekisteriin 24.5.1979.

Slovakianpaimenkoirayhdistys ry on rotuyhdistys. Yhdistys on ollut Salpausselän Kennelpiirin ja Suomen Kennelliiton (SKL) jäsenyhdistyksenä vuodesta 1980 alkaen sekä Suomen SeurakoiraYhdistys ry:n (SSKY) jäsenyhdistyksenä vuodesta 1983 alkaen (ent. nimi Suomen Seura- ja Kääpiökoirayhdistys ry).

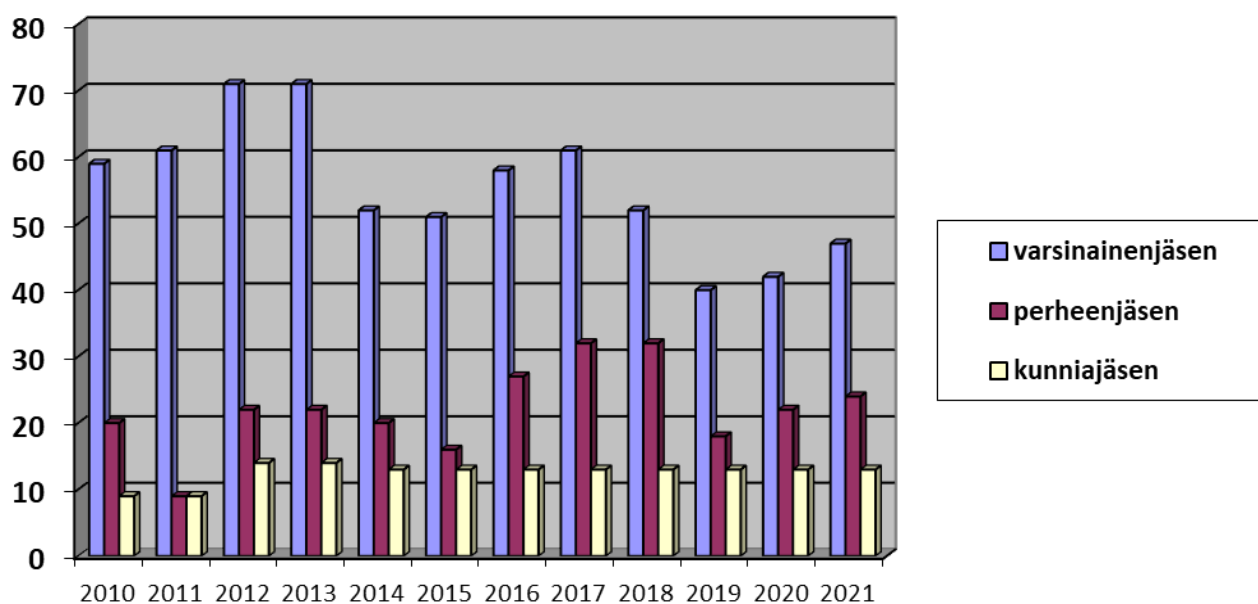
Yhdistyksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta slovakiancuvac-rotuun ja ylläpitää slovakiancuvac-harrastusta ja slovakiancuvacin jalostusta Suomessa. Tarkoituksensa toteuttamiseksi järjestää jäsenilleen slovakiancuvac-harrastukseen liittyviä tiedotus-, ohjaus- ja neuvontatilaisuuksia sekä tapahtumia. Yhdistys järjestää ja osallistuu näyttelytoimintaan sekä järjestää rodulle jalostustarkastuksia.

Yhdistys ja sen jalostustoimikunta ovat laatineet jalostuksen tavoiteohjelman ja ylläpitävät pentuvälitystä.

Yhdistys julkaisee "Meidän Čuvač" -nimistä jäsenlehteä, joka ilmestyy neljä kertaa vuodessa sekä ylläpitää yhdistyksen internet-sivuja.

Yhdistyksen varsinaisten jäsenten määrä oli vuoden 2021 lopussa 47 jäsentä. (31.12.2021)

Kuva 2. Slovakianpaimenkoirayhdistys ry:n jäsenmäärät 2010-2021
Varsinainen-, perheen- ja kunniajäsen. Varsinaistenjäsenten määrä on vuosina 2010-2021 ollut 40-70 jäsentä.

Yhdistyskokous valitsee jalostustoimikuntaan kolme jäsentä, joista yksi on aina vuorollaan erovuorossa. Toimikausi on kolme vuotta. Jalostustoimikunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja sihteerin.

Jalostustoimikunta kokoaa koirista yhteenvetoja, joista tiedotetaan vuosittain jäsenistölle. Yhteenvedot tehdään koirien virallisista terveyst-, koe-, jalostustarkastus- sekä näyttelytuloksista ja jalostustoimikunnan tekemien terveyst-, luonne- ja kasvattajakyselyjen vastauksista.

Terveyst- ja kasvattajakyselyt on toteutettu vuonna 2012,

terveyskyselyiden vastaanottamista on jatkettu vuoden 2020 loppuun. Vuonna 2021 jalostustoimikunta uudisti terveyskyselyt.

Jalostustoimikunta antaa tarvittaessa jalostusneuvontaa sitä haluaville rodun harrastajille.

Tarvittaessa jalostustoimikunta konsultoi ulkopuolisia asiantuntijoita.

Yhdistys osallistuu ulkomuototuomarien erikoiskoulutustilaisuuksiin järjestämällä mallikoirat ja koulutusmateriaalin tilaisuuksiin.

Jalostustoimikunta seuraa kotimaassa ja ulkomailla tapahtuvaa rodun kehitystä

4 RODUN NYKYTILANNE

4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja

Slovakiancuvaceja on rekisteröity Suomessa vuodesta 1966. Yhteensä Suomessa on rekisteröity vuoden 2021 loppuun mennessä 1246 slovakiancuvacia.

Taulukko 1. Rekisteröintimäärät 2017-2021. (lähde SKL KoiraNet, poimittu 31.12.2021)

2017	2018	2019	2020	2021
23	21	37	5	13

Kanta Suomessa on noin 220 yksilöä.

Kasvatustyö on ollut pienimuotoista. Cuvaceja on rekisteröity vuosien 2000-2021 välisenä aikana 482, kasvattajia samalla aikavälillä on ollut 15. Vuosittain Suomessa rekisteröidään 5 -30 pentua.

Taulukko 2. Viimeisen viiden vuoden ajanjaksolla cuvaceja on Suomessa kasvattanut yhdeksän kasvattajaa, alla kasvattajien kokonaispentumäärät. (lähde SKL KoiraNet, poimittu 31.12.2021)

Kennel	Pentueet	Pennut
ENCHANTED GUARDIAN	2	15
HALTIAVUOREN	9	58
ITALO	3	9
JÄÄLINNAN	6	29
KALLIOVAARAN	20	109
SNOWHITE COWBOYS	7	39
TATRANKAUNOTTAREN	6	25
WHITELIGHT DYNAMITES	1	10
ZATRAVIN	5	24

Kanta Suomessa pohjautuu pääosin Slovakiasta tuoduille koirille ja Suomessa syntyneet koirat ovat sukua toisilleen. Suomalaisen kannan geenipooli on kapea. Pentueiden lukumäärä on laskenut voimakkaasti rodun kotimaassa.

Vuosien 2000-2021 välisenä aikana on maahamme tuotu 39 koiraa. Suurin osa tuontikoirista on Slovakiasta ja Tsekistä. Uusia tuonteja kaivataan kuitenkin jatkuvasti geenipohjan laajentamiseksi. Roturisteytykset ovat tulevaisuudessa todennäköisiä geenipohjan laajentamiseksi.

Suomalaisten kasvattamia slovakiancuvaceja on viety ulkomaille vuodesta 2000 alkaen kuusi: 1 Slovakiaan, 2 Venäjälle, 1 Tsekiin, 1 Ruotsiin ja 1 Viroon. Astutuksia ulkomailla on käyty tekemässä viidesti (Saksassa, Virossa, Tsekissä ja Slovakiassa). Yksi Viron rekisterissä oleva narttu on astutettu suomalaisella uroksella. Spermaa on tuotu kolme kertaa (Tsekistä ja Slovakiasta) ja viety yhden kerran Tsekiin.

Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geeniversioiden (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen, tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun

yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät geeniversionsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä geeniversiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä geeniversiota ole.

Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään puolet syntyvistä koirista, tai pentuekoko huomioiden se rodun osuus, joka saadaan jakamalla luku 2 rodun keskimääräisellä pentuekoolla. Jos rodun pentuekoko on vaikkapa 5, jalostukseen tulisi käyttää 40 % rodun koirista.

Monimuotoisuutta turvaava rajoitus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa 5 % ja suurilukuisissa 2-3 % suhteessa rodun neljän vuoden rekisteröinteihin. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana keskimäärin 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Yhdessäkään rodussa ei yhdellä yksilöllä saisi olla enempää kuin sata jälkeläistä. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % suhteessa neljän vuoden rekisteröinteihin (Lähde SKL KoiraNet, MMT Katariina Mäki).

Slovakiancuvacien kanta on kansainvälinen. Kannassa on huomioitu Slovakiassa, Tšekissä, Saksassa, USA:ssa, Virossa ja Suomessa syntyneet pentueet. Pentujen lukumäärä on n.300 vuosittain (koirasukupolvi 1200).

Laskennallisesti yhden koiran jälkeläismäärä koko cuvackannassa on 60 pentua. Suomen kannassa laskennallisesti suositeltu maksimijälkeläismäärä (5% neljän edellisen vuoden rekisteröinneistä olisi n. 4 pentua, jonka vuoksi suositeltu enimmäismäärä tulisi olla 1 tai enintään 2 pentuetta per koirayksilö.

Laskennallisesti suositeltava pentumäärä Suomen kannassa vain Suomen kanta huomioiden ei mahdollista kasvatusta PEVISA-vaatimukset, terveys ja sukusiitos huomioiden.

Suunnitelmallinen slovakiancuvacin kasvatus Suomessa edellyttää jatkuvaa koirien tuontia ja ulkomaisten koirien käyttöä jalostuksessa. Mikäli suunniteltu jalostuskoira täyttää PEVISA- ja muut terveysvaatimukset on järkevää käyttää koiraa useamman kerran jalostuksessa. Yhdistys suosittelee, että yksittäisen koiran jälkeläismäärä ei ylitä 20 pentua.

Taulukko 3 Slovakiancuvacien vuosilasto rekisteröintivuodet 2006 – 2021 (lähde SKL jalostustietojärjestelmä)

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Pennut (kotimaiset)	13	2	34	16	23	28	8	25	14	44	30	22	38	31	12	21
Tuonnit		3	3	5		1	2	1		4	1	1	1	3	1	
Rekisteröinnit yht.	13	5	37	21	23	29	10	26	14	48	31	23	39	34	13	21
Pentueet	3	1	6	4	5	5	2	5	2	9	6	4	5	5	2	3
Pentuekoko	4,3	2,0	5,7	4,0	4,6	5,6	4,0	5,0	7,0	4,9	5,0	5,5	7,6	6,2	6,0	7,0
Jalostukseen käytetyt eri urokset																
- kaikki	3	1	6	4	5	5	2	3	2	9	5	4	5	5	2	3
- kotimaiset	3		3	3	4	3	2	2	1	7	3	3	2	3	1	
- tuonnit			2	1		2		1	1	1	1	1	2	2	1	2
- ulkomaiset	0	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	1
Keskimääräinen jalostuskäytön ikä	5 v 5 kk	3 v 7 kk	4 v 9 kk	4 v 2 kk	6 v 4 kk	5 v 4 kk	6 v 7 kk	4 v 6 kk	2 v 5 kk	4 v 2 kk	3 v 3 kk	5 v 4 kk	3 v 2 kk	6 v 10 kk	6 v 5 kk	4 v 5 kk
Jalostukseen käytetyt eri nartut																
- kaikki	3	1	6	4	5	5	2	5	2	9	6	4	5	5	2	3
- kotimaiset	2	1	6	4	4	5	1	5	2	9	6	4	4	4	1	2
- tuonnit	1				1		1						1	1	1	1

keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 10 kk	6 v 5 kk	3 v 8 kk	3 v 7 kk	4 v 9 kk	4 v 3 kk	3 v 7 kk	4 v 11 kk	3 v 4 kk	3 v 5 kk	3 v 3 kk	3 v 4 kk	4 v 3 kk	3 v 9 kk	2 v	3 v 8 kk
Isoisät	4	2	10	6	8	10	4	8	4	13	9	7	9	8	4	5
Isoäidit	6	2	9	7	8	10	4	8	4	14	9	8	9	6	4	5
Sukusiitosprosentti	3,39%	1,46%	10,20%	1,15%	0,98%	2,67%	1,96%	3,92%	4,15%	1,98%	2,86%	3,79%	3,90%	1,98%	0,87%	1,02%

Jalostukseen käytettyjen sekä urosten että narttujen ikä on SKL:n suositusten mukainen. Uroksilla vuosittainen vaihtelu on ollut 2v 7 kk – 7v 1kk. Nartuilla 3v 3 kk – 6v 5kk. Sukusiitosprosentti on keskimäärin 2,56%. Isä-tytär vahinkopentue v. 2019 aiheutti poikkeuksellisen korkean sukusiitoksen 11,36%.

Viimeisten viidentoista vuoden (2006-2021) aikana on Suomessa käytetty jalostukseen 46 eri urosta ja 44 eri narttua.

Taulukko 4. 15 eniten käytettyä urosta vuosina 2006-2021. (lähde: SKL KoiraNet, poimittu 11.3.2022)

Uroksen pentuemäärä, pentumäärä aikavälillä 2006-2021, uroksen jälkeläismäärä toisessa polvessa, uroksen jälkeläisten kokonaismäärä.

UROS, SYNTYMÄVUOSI VANHEMMAT JA ALKUPERÄMAA	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat. %	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1.MAMACOMAMA'S ALFERDO synt.2010 i. KALLIOVAARAN KOZAK PRINC e. AUGENZAHN LUMIERE Suomi	4	23	6,37%	6%	10	48	4	23
2.SNOWHITE COWBOYS CHAMPION synt.2013 i. MAMACOMAMA'S ALFERDO e. SNOWHITE COWBOYS BEETA Suomi	5	21	5,82%	12%	0	0	5	21
3.KALLIOVAARAN DARCEK synt.2000 i. LASKO e.VJAVORINAERKA	2	17	4,71%	17%	9	46	2	17

Suomi								
4.AUGENZAHN MAX synt.2009 i. UGAR Z FARMY ZBIROH e. CIDA MEDZIHRADECKY DVOR Suomi	3	15	4,16%	21%	5	36	3	15
5.SNOWHITE COWBOYS CASPER synt.2013 i. MAMACOMAMA'S ALFERDO e. SNOWHITE COWBOYS BEETA	2	15	4,16%	25%	1	9	2	15
6.APOLLO OD CERTOVA KOPYTKA synt.2008 i. CHATON BIELY DEMON e. GABRA JANIN RANC Tsekki	3	15	4,16%	29%	3	15	3	15
7.AIKAHUKKA VON DER STOCKACHER HALDE synt.2002 i. IRO HODKOVICKY LES e. FIGURITA MUSTANG Saksa	2	13	3,60%	33%	6	30	3	19
8.CHAMPION BIELY LEV synt.2004 i. FANFAN MUSTANG e. XISA JANIN RANC Slovakia	3	12	3,32%	36%	5	22	3	12
9.AUGENZAHN LORD synt.2007 i. KALLIOVAARAN DARCEK e. CIDA MEDZIHRADECKY DVOR Suomi	2	11	3,05%	39%	5	28	2	11
10.UGAR Z FARMY ZBIROH synt.2006 i. HUNOS FRIGO JANIN RANC e. ELSA BARONA BOHEMIA GENAO Slovakia	1	11	3,05%	42%	5	25	1	11
11.AAMURUSKON BARAS CUVAC synt.2000 i. BELOSKA BEETHOWEN e. V JAVORINA MIRA Suomi	2	10	2,77%	45%	4	30	3	16
12.JÄÄLINNAN VALKEA TOIVO synt.2010 i.APOLLO OD CERTOVA KOPYTKA e. BORDERLOVE WHITE SAPPHIRE Suomi	1	10	2,77%	48%	0	0	1	10

13.AMOS synt.2012 i. HALTIAVUOREN BOJA DEREK e. STUBBENIN JULIA Suomi	1	10	2,77%	51%	0	0	1	10
14.AAMURUSKON GORAL CUVAC synt.2008 i. KALLIOVAARAN BOHARTCEK e. SANY BIELY DEMON Suomi	2	9	2,49%	53%	3	5	2	9
15.AUGENZAHN LUX synt.2007 i. KALLIOVAARAN DARCEK e. CIDA MEDZIHRADESKY DVOR Suomi	1	9	2,49%	56%	1	6	1	9

Käytetyimpien urosten listalla ei ole eri linjaisia koiria. Kaikilla käytetyimmillä koirilla tulee samoja slovakialaisia koiria 6 sukupolvella tarkasteltuna. Näistä suurin vaikuttava koira Ben Z Kmetovho Polomu löytyy jokaisen 15 koiran sukutaulusta 6 sukupolven vertailussa.

Número 1 Mamacomama's Alferdo on isä numeroille 2 Snowwhite Cowboys Champion ja 5 Snowwhite Cowboys Casperille.

Número 3 Kalliovaaran Darcek on isä numeroille 9. Augenzahn Lord ja 15. Augenzahn Lux. Número 3 Kalliovaaran Darcek on myös isoisä seuraavalle 15 käytetyimmän uroksen listalla 1. Mamacomama's Alferdo ja isoisoisä uroksille 2 Snowwhite Cowboys Champion, 5 Snowwhite Cowboys Casperille ja 13 Amos.

Número 14 Aamuruskon Goral Cuvacin isä Kalliovaaran Bohartcek on numeron 3 Kalliovaaran Darcekin velipuoli.

Numeron 6 Apollo Od Certova Kopytka poika on listalla numero 12 Jäälinnan Valkea Toivo.

Listalla numeroilla 7 Aikahukka Von Der Stockacher Halde ja numerolla 8 Champion Biely Lev ovat serkukset.

Tuontikoirien osuus jalostukseen käytetyistä uroksista on n. 40 % (8 koiraa Tsekistä, 5 koiraa Slovakiasta, 4 koiraa Saksasta).

Taulukko 5. 15 eniten käytettyä narttua vuosina 2006-2021. (lähde SKL KoiraNet, poimittu 11.3.2022) Nartun pentuemäärä, pentumäärä tilastointi 2006-2021, nartun jälkeläismäärä toisessa polvessa, nartun jälkeläisten kokonaismäärä.

NARTTU, SYNTYMÄVUOSI VANHEMMAT JA ALKUPERÄMAA	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
	Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1.CIDA MEDZIHRADSKY DVOR 2005 i. ATLAS LARIN DVOR e. TERY Z CIBIKA Slovakia	2	22	6,09%	11	59	2	22
2.HALTIAVUOREN EALASKAS 2011 i.AUGENZAHN MAX e.HALTIAVUOREN CHIRA Suomi	3	21	5,82%	1	1	3	21
3.BORDERLOVE WHITE SAPPHIRE 2004 i. KRIVAN CAR JANIN RANC e. BORDERLOVE WHITE BEAUTY Suomi	3	18	4,99%	5	28	3	18
4.SNOWHITE COWBOYS BEETA 2010 i. AAMURUSKON BARAS CUVAC e. AAMURUSKON GALINDA CUVAC Suomi	2	17	4,71%	10	56	2	17
5.KALLIOVAARAN ÅSA PRINCOVA 2012 i. AUGENZAHN LORD e.KALLIOVAARAN QUEEN PRINCOVA Suomi	3	14	3,88%	0	0	3	14
6.KALLIOVAARAN MEIKA PRINCOVA 2005 i. AIKAHUKKA VON DER STOCKACHER HALDE e. KALLIOVAARAN FIINU Suomi	3	14	3,88%	4	13	3	14
7.AUGENZAHN LUMIERE 2007 i. KALLIOVAARAN DARCEK e. CIDA MEDZIHRADSKY DVOR Suomi	2	13	3,60%	4	23	2	13
8.HALTIAVUOREN CHIRA 2009 i. SAMO ERIK JANIN RANC e. HALTIAVUOREN BIEGGA	2	13	3,60%	3	21	2	13

Suomi							
9.HALTIAVUOREN BIEGGA 2006 i. FARON BÄR VOM WOLFSHORN e. ALLA VON DER STOCKACHER HALDE Suomi	2	11	3,05%	3	21	2	11
10.BORDERLOVE WHITE SECRET 2003 i. V JAVORINA JURAJ e. BORDERLOVE WHITE BEAUTY Suomi	2	11	3,05%	3	16	2	11
11.KALLIOVAARAN BEBETA PRINCOVA 2014 i. MAMACOMAMA'S ALFERDO e. KALLIOVAARAN YENIICA PRINCOVA Suomi	2	11	3,05%	0	0	2	11
12.SNOWHITE COWBOYS EVANESCENCE 2016 i. HALTIAVUOREN DAVADAT e.SNOWHITE COWBOYS BEETA Suomi	1	10	2,77%	0	0	1	10
13.JÄÄLINNAN MEREN LUMO 2008 i. CHAMPION BIELY LEV e. BORDERLOVE WHITE SAPPHIRE Suomi	2	10	2,77%	0	0	2	10
14.TATRANKAUNOTTAREN ATARA CASUSE 2013 i.CASUS ONYX MARK e.JÄÄLINNAN MEREN KAUNOTAR Suomi	3	9	2,49%	0	0	3	9
15.SANY BIELY DEMON 2004 i. CAR KARHANOV DVOR e. BESSY G13 Slovakia	1	9	2,49%	3	16	1	9

Käytetyimpien narttujen listalla ei ole eri linjaisia koiria. Kaikilla käytetyimmillä koirilla tulee samoja slovakialaisia koiria 6 sukupolvella tarkasteltuna. Näistä suurin vaikuttava koiria Ben Z Kmetovho Polomu löytyy jokaisen 15 koiran sukutaulusta 6 sukupolven vertailussa.

Numero 1 Cida Medzihradsky Dvor on emä numerolle 7 Augenzahn Lumierelle ja isoäiti numeroille 2 Haltiavuoren Ealaskas ja 5 Kalliovaaran Åsa Princova, Kuin myös numero 1 Cida Medzihradsky Dvor on isoisoäiti koirille numero 11 Kalliovaaran Bebeta Princova ja Snowwhite Cowboys Evanescence.

Numero 2 Haltiavuoren Ealaskas emä on nro 8 Haltiavuoren Chira. Numero 9 Haltiavuoren Biegga on numero 2 Haltiavuoren Ealaskas ja nro 12 Snowwhite Cowboys Evanescence isoäiti ja nro 8 Haltiavuoren Chiran emä.

Numero 3 Borderlove White Sapphire on emä nro 13 Jäälinnan Meren Lumolle ja isoäiti nro 14 Tatrankaunottaren Atara Casuselle. Numero 10 Borderlove White Secret on nro 3 Borderlove White Sapphiren sisarpuoli.

Numero 4 Snowwhite Cowboys Beeta on emä nro 12 Snowwhite Cowboys Evanescencelle.

Jalostukseen käytetyistä nartuista viimeisen viidentoista vuoden ajalta (2006-2021) on kotimaisia koiria 39 kpl (88,6%). Vain viittä tuontinarttua on käytetty jalostukseen (3 narttua Slovakiasta, 1 narttu Saksasta ja 1 narttu Itävallasta).

Eniten käytetyt urokset ja nartut:

3. eniten käytetty uros nro 3. Kalliovaaran Darcek ja eniten käytetty narttu nro 1 Cida Medzihradsky Dvor ovat 9. eniten käytetyn uroksen, Augenzahn Lord ja 15. eniten käytetyn uroksen, Augenzahn Lux, sekä 7. eniten käytetyn nartun, Augenzahn Lumiere, vanhemmat. Narttu nro 1 Cida Medzihradsky Dvor on myös uroksen nro 4 Augenzahn Max emä ja isoäiti urokselle nro 1 Mamacomamas Alferdo. Numero 3. Kalliovaaran Darcek on isoisä nartulle nro 5 Kalliovaaran Åsa Princova.

Neljä koiraa, jotka ylittävät toisen polven jälkeläismäärän 40, ovat numero 1.

Mamacomamas Alferdo 48 toisen polven jälkeläismäärällä ja tämän isovanhemmat numero 3. Kalliovaaran Darcek, jonka toisen polven jälkeläismäärä on 46 ja narttu numero 1. Cida Medzihradsky Dvor, jonka toisen polven jälkeläismäärä on 59. Narttu numero 4. Snowwhite Cowboys Beetan isä on uroslistalla numero 11. Aamuruskon Baras Cuvac numero 4. Snowwhite Cowboys Beeta on myös emänä uroslistalla numero 2. Snowwhite Cowboys Champion ja numero 5. Snowwhite Cowboys Casperille ja narttujen listalla numerolla 12. Snowwhite Cowboys Evanescencelle. Narttu numero 4. Snowwhite Cowboys Beetan toisen polven jälkeläismäärä on 56.

Käytetyimpien koirien listalla on sekä suomalaissyntyisiä koiria että tuontikoiria. Pelkän pentuemäärän lisäksi on tärkeää huomioida koiran toisen polven jälkeläismäärä. Vuosina 2006-2021 kasvattajat ovat noudattaneet yhdistyksen suositusta pentumäärissä.

Yhdistys suosittelee, että yhden jalostuskoiran jälkeläismäärä ei ylitä 20 pentua.

Yleinen suositus on, että toisen polven jälkeläismäärä ei ylitä kahta kertaa ensimmäisen polven jälkeläismäärälle annettua enimmäissuositusta. Esim. jos suositus ensimmäisen polven enimmäismäärälle on 20, niin toisen polven määrä ei saisi olla enemmän kuin 40 (laskutoimitus $2 \times 20 = 40$).

Taulukosta ilmenee, että 2 uroksen toisen polven jälkeläismäärät ylittyvät niukasti. Eniten käytetyt urokset ovat lähisukulaisia. Kahden erisukuisen eniten käytetyn nartun (Nartut nro 1 ja 4) toisen polven jälkeläismäärät ylittyvät runsaasti (Taulukko 5).

Sukusiitosprosentti

Sukusiitoksessa uros ja narttu ovat toisilleen läheisempää sukua kuin serkukset. Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitettykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitoyhdistelmiä ei ole.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu tismalleen samojen taustatietojen perusteella. Jalostuksessa suositellaan neljän - viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %. (Lähde: SKL KoiraNet, MMT Katariina Mäki)

Slovakiancuvacien sukusiitosprosentit tehdyissä yhdistelmissä ovat kuluneen kymmenen vuoden aikana olleet seuraavanlaiset: yhteensä 48 pentuetta, joissa 47 pentueessa on sukusiitos ollut alle 6,25 %. Sukusiitosprosentit on laskettu neljän sukupolven mukaan. Yhdellä pentueella sukusiitosprosentti oli 26,37% neljän sukupolven mukaan laskettuna (2019). Sukusiitosprosentit vuosien 2010-2021 ovat pysyneet kohtuullisella tasolla.

Tuontikoirien avulla voidaan laajentaa kannan geenipoolia Suomessa. Tuontikoirien vaikutus sukusiitosastetta alentavasti toteutuu vain, mikäli niillä on sukutaulussaan todellisuudessa nykyisestä kannasta jo aikaisessa vaiheessa eriytyviä linjoja. KoiraNet-jalostustietojärjestelmä antaa tuontikoirien merkityksestä liian positiivisen kuvan geenipoolin laajentumiselle, koska niiden sukutauluista on tallennettu vain kolme sukupolvea. Pidemmälle tuontikoirien sukutauluja katsottaessa siellä kuitenkin esiintyy samoja koiria. Pienen populaation johdosta jo yksittäinen pentue voi voimakkaasti nostaa rodun sukusiitosastetta.

Tehollinen populaatiokoko

Tehollinen populaatio kuvaa rodussa jalostuspohjan laajuutta ja on yhteydessä niiden yksilöiden määrään, jotka siirtävät geenejä seuraavaan sukupolveen. Tehollinen populaatiokoko on sitä pienempi, mitä pienempää osaa rodun kannasta käytetään jalostukseen. Mitä pienempi tehollinen populaatio on, sitä nopeammin keskimääräinen sukusiitosaste kasvaa ja geenien erilaisia versioita häviää. Geenipoolin kavetessa perinnöllisten sairauksien ja muiden ongelmien esiintymistiheys kasvaa.

Taulukko 6. Jalostuspohja vuosina 2001-2021. (lähde SKL KoiraNet, poimittu 31.12.2021)

Per vuosi	21	20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	10	09	08	07	06	05	04	03	02	01
pentueet	2	2	5	5	4	6	2	4	3	8	6	5	5	4	3	3	2	3	3	2	2
jalostukseen käytetyt eri urokset	2	2	5	5	4	5	2	3	2	8	4	5	5	4	3	3	2	2	3	2	2
jalostukseen käytetyt eri nartut	2	2	5	5	4	6	2	4	3	8	6	5	5	4	3	3	2	3	3	2	2
isät/emät	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,83	1,0	0,75	0,67	1,0	0,67	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,67	1,0	1,0	1,0
tehollinen populaatio	3 75%	3 75%	7 70%	7 70%	5 62%	8 67%	3 75%	5 62%	3 50%	11 69%	7 58%	7 70%	7 70%	5 62%	4 67%	4 67%	3 75%	3 50%	4 67%	3 75%	3 75%
uroksista käytetty jalostukseen	0%	0%	0%	15%	8%	17%	25%	0%	29%	15%	12%	31%	14%	39%	25%	11%	0%	36%	36%	0%	25%
nartuista käytetty jalostukseen	0%	0%	7%	12%	0%	18%	0%	12%	43%	18%	13%	20%	28%	31%	20%	33%	36%	17%	44%	25%	12%
per sukupolvi (4 vuotta)																					
pentueet	14	16	20	17	16	15	17	21	22	24	20	17	15	12	11	11	10	10	9	7	8
jalostukseen käytetyt eri urokset	12	15	17	14	13	10	14	15	16	18	17	14	11	8	9	8	7	6	7	6	7
jalostukseen käytetyt eri nartut	11	12	15	12	13	13	14	15	17	20	17	14	12	10	10	8	8	7	8	6	6
isät/emät	1,09	1,25	1,13	1,17	1,00	0,77	1,00	1,00	0,94	0,90	1,00	1,00	0,92	0,80	0,90	1,00	0,88	0,86	0,88	1,00	1,17
tehollinen populaatio	15 54%	17 53%	21 52%	17 50%	17 53%	16 53%	19 56%	20 48%	22 50%	26 54%	23 57%	19 56%	16 53%	12 50%	13 59%	11 50%	10 50%	9 45%	10 56%	8 57%	8 50%
uroksista käytetty jalostukseen	5%	6%	8%	15%	11%	15%	15%	13%	20%	17%	24%	27%	23%	23%	19%	23%	22%	27%	26%	15%	19%
nartuista käytetty jalostukseen	6%	5%	10%	10%	10%	17%	18%	18%	20%	20%	24%	27%	29%	32%	29%	34%	32%	26%	29%	25%	24%

Slovakiancuvacien populaatio on pieni ja erisukuisten linjojen määrä vähäinen. Jotta populaation geenipohja pysyisi mahdollisimman laajana, tulisi jalostukseen käyttää mahdollisimman monia eri yksilöitä, sekä uroksia että narttuja, ja niitä tulisi käyttää jalostukseen mahdollisimman tasaisesti.

Ideaalipopulaatiossa jokaisella syntyvällä pentueella olisi eri isä ja emä, jolloin urosten ja narttujen suhde olisi 1:1. Käytännössä tämä ei koiranjalostuksessa koskaan toteudu, mutta oleellista on välttää samojen urosten käyttöä erityisen runsaasti lyhyellä ajanjaksolla. Astuttamalla iso osa nartuista samoilla uroksilla hukataan myös monen suvultaan arvokkaan nartun jalostusarvo tulevaisuudelle.

Kasvattajien tulee pyrkiä käyttämään jalostuksessa monipuolisesti sellaisia uroksia, joilla ei Suomessa vielä ole jälkeläisiä. Potentiaalisia jalostuskoiria on ne, jotka täyttävät niin terveydelliset kuin ulkomuodolliset kriteerit ja ovat luonteeltaan hyviä. Tehollinen populaatio on huomattavasti suurempi kuin käytettyjen jalostuskoirien määrä.

Olisi tärkeää tuoda uusia jalostusyksilöitä ulkomailta sekä käyttää jo Suomessa olevaa kantaa laajemmin.

Yhdistys suosittelee, että yhden jalostuskoiran jälkeläismäärä ei ylitä 20 pentua.

Jalostuskäyttö

Slovakiancuvacien jalostuskäyttö on ollut Suomessa hallittua.

Viimeisen viidentoista (15) vuoden (2007-2021) aikana yksi uros on saanut viisi (pentuetta, joissa yhteensä 21 pentua ja yksi uros neljä pentuetta, joissa yhteensä 23 pentua. Muut jalostuskäytössä olleet urokset/nartut ovat saaneet 1-3 pentuetta ja kahden nartun pentumäärä on ylittänyt 20 pentua, toisella nartulla 2 pentuetta joissa 22 pentua ja toisella 3 pentuetta joissa 21 pentua. Kaikkien muiden pentumäärä on alle 20 pentua.

Toisen polven jälkeläismäärissä kaksi urosta ja kaksi narttua ovat ylittäneet suositusrajan 40 aikavälillä 2007-2021.

Suomessa slovakiancuvacien rekisteröintimäärissä on viimeisten vuosien aikana ollut merkittävää vuosittaista vaihtelua. Vuosien 1986-1995 välisenä aikana rekisteröitiin yhteensä 375 cuvacia, kun vastaava luku välillä 1996-2005 on 141 koiraa, vuosien 2006-2015 välisenä aikana 259 cuvacia ja vuosin 2016-2021 välisenä aikana 128 koiraa.

Vuosien 2010-2021 aikana jalostusurosten käyttöiässä ei ole tapahtunut muutosta. Vastaavalla ajalla narttujen käyttöikä on noussut.

Uusintayhdistelmiä on viimeisen kymmenen vuoden aikana tehty yksi. Niiden tekemistä suositellaan jatkossakin vältettäväksi populaation monipuolisuuden turvaamiseksi.

Slovakian ja Tsekin cuvackanta

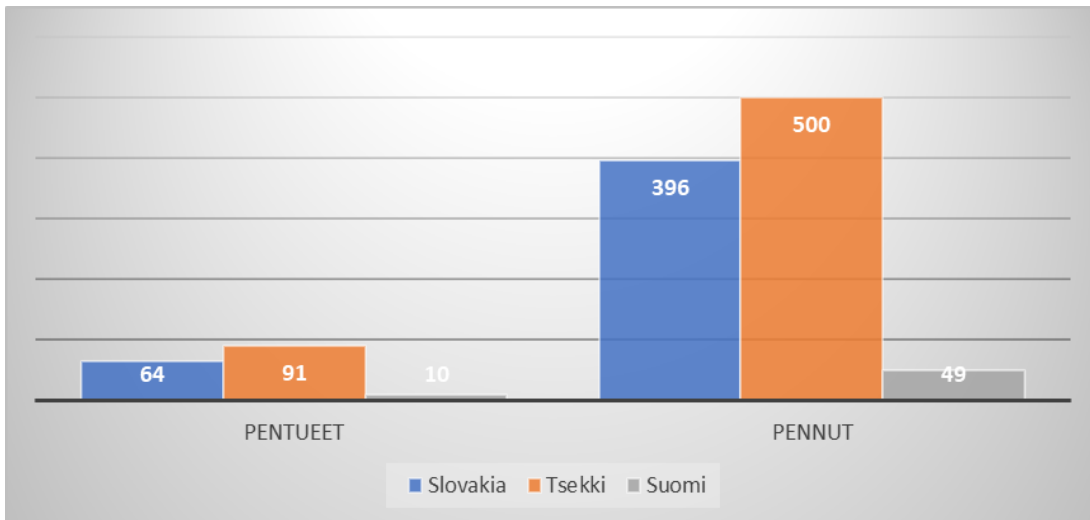
Vuosittainen rekisteröintimäärä rodun kotimaassa Slovakiassa on ollut 80-100 pentua. Vuosien 2001-2010 välisenä aikana Slovakiassa on syntynyt 214 pentuetta, joissa on ollut yhteensä 1 064 pentua. Vuosien 2011-2016 välisenä aikana Slovakiassa on syntynyt 102 pentuetta, joissa on ollut yhteensä 553 pentua. Vuosien 2019-2021 välisenä aikana Slovakiassa on syntynyt 64 pentuetta, joissa on ollut yhteensä 369 pentua.

Vuosien 2001-2010 välillä Tsekissä syntyi 122 pentuetta, joissa oli yhteensä 651 pentua. Vuosien 2011-2016 välillä Tsekissä syntyi 145 pentuetta, joissa oli yhteensä 879 pentua. Vuosien 2017-2021 välisenä aikana Tsekissä syntyi 143 pentuetta, joissa oli yhteensä 770 pentua.

Suomen cuvackanta

Vuosien 2001-2010 välisenä aikana syntyi 32 pentuetta, joissa oli yhteensä 200 pentua. Vuosien 2011-2016 ajanjaksolla pentueita syntyi 29, joissa oli yhteensä 149 pentua. Vuosien 2017-2021 ajanjaksolla pentueita syntyi 19, joissa oli yhteensä 88 pentua.

Kuva 3. Slovakiassa, Tsekissä ja Suomessa vuosien 2019-2021 syntyneet pentueet ja pentujen määrä.

Tsekissä syntyy enemmän pentuja kuin rodun kotimaassa Slovakiassa. Slovakiassa syntyi 104 pentua vähemmän kuin Tsekissä. Suomessa syntyi 451 pentua vähemmän kuin Tsekissä ja 347 pentua vähemmän kuin Slovakiassa.

Muut maat Slovakiancuvac-rotua kasvatetaan myös Saksassa, Virossa, Itävallassa, Ukrainassa, Venäjällä ja USA:ssa. Saksassa syntyy vuosittain noin 20 pentua ja muissa maissa tätä vähemmän.

Sukulinjat

Slovakiancuvaceilla on 5 erillistä sukulinjaa, jotka ovat: Azúr/Kazo (yleisin), Ibro (yleinen), Simba, Umek ja Nero. Näistä Nero-linja on käytännössä katsoen kuollut ja Umek-linjalaisia löytyy enää muutamia kymmeniä. Linjat kulkevat suoralla isälinjalla (isältä pennulle). Suomen cuvaceista löytyy linjoja seuraavasti: Azur/Kazoa 236 koiraa, Ibroa 28 koiraa, Simbaa 14 koiraa ja Umek 1 koira. Otanta linjoista vuosien 2010-2021 Suomeen rekisteröidyistä cuvaceista.

Yhteenveto tärkeimmistä rodun jalostuspohjaa kaventavista tekijöistä

Slovakiancuvac on maailmanlaajuisesti pienikantainen rotu. Tämä luo haasteita kasvatustyöhön niin Suomessa kuin muissakin maissa.

Vähäisen jalostusmateriaalin runsas ja kapea käyttö vaikeuttaa jalostusvalintoja sekä Suomessa että muissa maissa. Selkeä tarve eri sukuisten tuontikoirien käyttöön on olemassa.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun tarkoituksesta

Rotumääritelmän (FCI nro 142) mukaan slovakiancuvac on luonteeltaan eloisa, ja se on valpas, rohkea, älykäs ja rajattoman uskollinen perheelleen ja reviirilleen.

Nämä luonteenpiirteet tekevät siitä sopivan moneen tarkoitukseen, ja se onkin erinomainen seura- ja valpas vahtikoira. Itsenäisyys on osa slovakiancuvacin rodunomaista luonnetta.

Slovakiancuvac on laumanvartijakoira, jonka luonnetta tulee arvioida sen alkuperäinen käyttötarkoitus huomioiden. Slovakian vuoristoissa cuvac suojeli karjaa pedoilta ja vartioi talouksia. Se työskenteli laumanvartijana ja pihavahtina muiden pienempien ja liikkuvampien paimenkoirien hoitaessa varsinaisen paimentamisen. Koira toimi työssään itsenäisesti ja oma-aloitteisesti ilman ihmisen ohjausta tai koulutusta. Nykypäivän kotikoirillakin on säilynyt halu ja kyky toimia itsenäisesti.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Slovakiancuvac tarkkailee rauhallisen valppaana ympäristöään, varoittaa lähestyvistä kulkijoista (ihmiset, eläimet) sekä äänistä usein haukkumalla ja estää omatoimisesti tulijoiden siirtymisen reviirille uhkaamalla heitä joko elekielellä tai äänellä (haukku, murina). Koira havainnoi nopeasti kaiken normaalista poikkeavan reviirillään. Uusissa tilanteissa slovakiancuvac tarkkailee ennen kuin toimii, ja sillä tulee olla korkea ärsytyskynnys. Nykyään cuvac on lähinnä perheensä koira, joka viihtyy rauhallisessa ympäristössä maaseudulla ja haja-asutusalueella, mutta sopeutuu myös kaupungistuvaan ympäristöön, mikäli saa mahdollisuuden rauhoittua ärsykkeiltä yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti.

Pelokkuus ja voimakas aggressiivisuus eivät ole rodulle tyypillistä käytöstä. Koiran tulisi sietää vieraan ihmisen kosketus omistajansa hyväksyessä kosketuksen, mutta sen ei tarvitse kosketuksesta mitenkään ilahtua. Luonteen periytyvyyden vuoksi jalostuksessa olisi kiinnitettävä vielä nykyistä enemmän huomiota luonteeseen ja pyrittävä karsimaan ei-toivottuja luonteenpiirteitä kuten äniherkkyys. Aggressiivista tai erittäin pelokasta koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Cuvacin saalisvietin tulee olla hyvin matala, jotta koira pystyy toimimaan alkuperäisessä työtehtävässään reviirin- ja laumanvartioinnissa. Rodun harrastajien mukaan slovakiancuvacin käyttäytyminen ei merkittävästi eroa eri maiden rodunedustajien kesken. Slovakiancuvacin luonne on tänä päivänä rotumääritelmän kuvauksen kaltainen.

Kasvattajalla on suuri vastuu pikkupennun sosiaalistamisessa. Huolellinen sosiaalistaminen (kosketus ja käsittely, eri-ikäiset ihmiset, eläimet, alustat, äänet, autoilu) vaikuttaa myönteisesti koiran käyttäytymiseen aikuisena. Kasvattajan aloittamaa sosiaalistamista tulee jatkaa myös cuvacin uudessa kodissa. Kasvattajan tulee vahvasti

painottaa sosiaalistamisen tärkeyttä varsinkin ensimmäistä cuvacia itselleen hankkivalle ihmiselle.

Slovakiancuvac on itsenäinen, reviiriään vahtiva koira, joka vaatii johdonmukaisen rauhallisen kasvatuksen. Kasvattajan vastuulla on pyrkiä löytämään sopivat perheet, jotka ovat valmiita elämään itsenäisen koiran kanssa ja ohjaamaan pennun kasvua aikuiseksi, sosiaalisesti hyvin käyttäytyväksi yksilöksi. Uuden omistajan on ymmärrettävä, että rodun itsenäisyys vaatii johdonmukaisuutta arjen rutiineissa miellyttävän yhteiselon saavuttamiseksi. Tavoitteellinen kilpaharrastus koiraurheilussa ei ole cuvacin rodunomaista toimintaa. Perheen puuhien rauhallinen seurailu ja niihin osallistuminen on mukava aktiviteetti cuvacille. Arkikäytöstä tulee harjaannuttaa (hihnäkäytös, luoksetulo, ihmisten ja koirien kohtaaminen, autoilu).

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Slovakiancuvacin voi kouluttaa moniin tehtäviin, varsinkin sellaisiin, joissa tarvitaan vahvaa ja taitavaa koira. Valppaan, mutta itsenäisen – jopa itsepäisen – koiran kouluttaminen vaatii kuitenkin taitavan ohjaajan. Koulutuksessa olisi osattava käyttää hyväksi koiran älyä – se kun ei halua toistaa jo oppimaansa. Lisäksi koira koko ajan seuraa ympäristönsä tapahtumia uteliaasti ja tarkkaavaisesti. Tämäkään rodulle tyypillinen piirre ei ole omiaan helpottamaan sen kouluttamista; kouluttajan on näet ensin keksittävä tepsivä keino koiran huomion kiinnittämiseksi ja ylläpitämiseksi.

Slovakiancuvacien luonnetestikäytien vähäisen määrän vuoksi näyttelyistä ja jalostustarkastuslausunnoista saatava tieto koiran luonteesta ja käyttäytymisestä on erityisen tärkeää. Cuvacit ovat pääsääntöisesti hyväkäytöksiä, mutta muutamia vihaisia koiria on tavattu näyttelyissä. Arkoja koiria on jonkin verran enemmän. Kasvattajilta ja cuvacien omistajilta olisi hyvä saada tietoa koirien käytöksestä sekä omalla reviirillä että reviirin ulkopuolella.

Alkuperäisissä työtehtävissään laumanvartijoina slovakiancuvacia on Suomessa tuskin lainkaan. Koirat ovat pääasiassa perhekoiria ja aluevartijoita.

Aluevartiominaisuutta ei ole mitattu virallisesti hyväksytyillä testeillä Suomessa. Luonnekyselyssä omistajat ovat ilmoittaneet, että aluevartiominaisuus on säilynyt.

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Luonnetestin tarkoitus on arvioida ja kirjata koiran käyttäytyminen tilanteessa, jossa sen hermosto joutuu rasitetuksi. Testitulosta voidaan hyödyntää koiran luonnekuvan määrittämiseen ja koulutuskelpoisuuden arviointiin. Testitulos antaa myös viitteitä koiran jalostuskelpoisuudesta rotujärjestöille ja kasvattajille. (SKL)

Rodulle ei ole laadittu luonnetestin ihanneprofiilia.

Slovakiancuvaceja on tähän asti (v. 1994-2021) testattu luonnetestissä 20. Testien loppupisteet ovat vaihdelleet -28 - +207 välillä ja yksi keskeytetty.

Luonnetesti

Rotumääritelmässä mainitaan virheinä ulkomuodolliset seikat, jotka haittaavat koiran toimimista alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan. Näin ollen on luonnollista,

että myöskään luonteenpiirteitä, jotka haittaavat koiran kykyä toimia työkoirana, ei voida pitää toivottuina. On syytä muistaa, että luonnetesti tai MH-kuvaus ei kerro kaikkea olennaista koiran luonteesta. Ne eivät esimerkiksi testaa sitä, miten koira suhtautuu toisiin koiiriin tai eläimiin, joiden kanssa se toimii alkuperäisessä työtehtävässään.

Luonnetestin jokaisessa osa-alueessa on lyhyt selitys siitä, mitä ominaisuus tarkoittaa, ihannetulos, sekä hyväksyttäväksi katsottavat tulokset.

Testitulosten tulkinta luonnetestisääntöjen mukaan (SKL luonnetesti)

Toimintakyky: Toimintakykynä pidetään luonteen ominaisuutta, joka saa koiran ilman ulkopuolista pakotetta pitämään puolensa todellista tai kuviteltua vaaraa vastaan. Voidaan hyvin ajatella, että se, mitä pidetään toimintakykynä, on monen ominaisuuden yhdessä muodostama reaktio. Lähin vastaava inhimillinen vastine toimintakyvylle on rohkeus. Toimintakyky on koiran kyky hallita tekojaan huolimatta siitä, että se on joutunut pelon valtaan. Toisin sanoen koira pystyy pelostaan huolimatta toimimaan oikealla tavalla ja tarvittaessa voittamaan pelkonsa päästäkseen päämääräänsä. Koiran käsitys tilanteesta perustuu perimään ja kokemuksiin. Toimintakyky ei ole mikään muuttumaton ominaisuus, joka pysyisi samana kaikissa tilanteissa huolimatta siitä, että laukaisijoina toimivat ärsykkeet olisivat samat. Kiihkeys vaihtelee eri yksilöiden välillä ja samallakin yksilöllä eri tilanteissa. Kaikilla reviiirikäyttäytymisen omaavilla eläimillä oman alueen ja ennen kaikkea sen keskuksen läheisyys vaikuttaa käytökseen. Huolimatta yksilön normaalista toimintakyvystä koirat ovat toimintakykyisempiä lähellä kotiaan. Myös perheenjäsentensä seurassa koira on vähemmän peloissaan, tai on ainakin halukkaampi voittamaan pelkonsa, mikä perustuu koirien laumaviettiin.

Riittävä toimintakyky on itsenäisesti työskentelevälle vartijalle tarpeellinen ominaisuus.

Pienikin

toimintakyky on toimintakykyä, joten tulos -1 vielä menettelee, mutta sitä ei voi katsoa ihanteen mukaiseksi. Pennusta saakka vartioitaviin eläimiin tottunut koira voi pienelläkin toimintakyvyllä niiden kanssa työskennellessään vaikuttaa toimintakykyisemmältä kuin luonnetestitulosoittaisi.

Terävyys: Terävyys on ominaisuus, joka saa koiran reagoimaan aggressiivisesti sen tuntiessa itsensä uhatuksi. Terävyysaste on kääntäen verrannollinen ärsytyskynnyksen korkeuteen. Mitä pienempi ärsyke tarvitaan herättämään aggression, sitä korkeampi on terävyysaste.

Yleisesti ottaen slovakiancuvac on vieraille pidättyväinen rotu, Tulos +2 on siis hyväksyttävä, mutta ei välttämättä toivottava tulos. Jäljellejäävä hyökkäyshalu on ehdottoman epätoivottavaa.

Puolustushalu: Puolustushalulla tarkoitetaan koiran synnynnäistä taipumusta hyökkäyksen tai hyökkäysyrityksen avulla aktiivisesti puolustaa itseään, laumaansa (ohjaaja) tai reviiiriään. Puolustushalu vaihtelee tilanteiden, ympäristön ja koiran mielialojen

mukaan. Testissä tarkkaillaan koiran käyttäytymistä tilanteissa, joissa uhan aiheuttaa tuntematon henkilö tai koiran kuvitteleva ärsyke.

Pieni puolustushalu korreloi usein myös toimintakyvyn kanssa. Ei-toivottavia tuloksia ei käytännössä ole. Koiramateriaali vastaa siis varsin hyvin ihannetta.

Taisteluhalu: Taisteluhaluksi kutsutaan koiran synnynnäistä taipumusta nauttia taistelusta itsestään ilman, että se perustuisi aggressioon. Käytöstä voidaan kutsua tietynlaiseksi leikkihaluksi – leikiksi, jonka olennaisin osa on taistelu. Taisteluhalu on koiralle moottori, liikkeelle paneva voima.

Työkoiralle pitäisi olla taisteluhalu. Erittäin suuri taisteluhalu ei kuitenkaan ole toivottava ominaisuus, etenkin jos se näkyy innokkaana leukojen käyttönä. Paimennettavia ei saa purra. Tulostajakauman perusteella taisteluhalu voisi olla hieman suurempaa kuin nykyisessä koirakannassa.

Hermorakenne: Hermorakenteella tarkoitetaan koiran synnynnäistä heikko- tai vahvahermoisuutta sen joutuessa voimakkaisiin ja vaihteleviin sisäisiin jännitystiloihin. Hyvällä hermorakenteella tarkoitetaan kykyä hallita jännitystiloja ilman luonnotonta uupumusta, hysteriaa tai muita merkkejä sisäisen tasapainon järkkymisestä. Hermostuneisuuden oireita koiralla ovat mm. voimakas rauhattomuus, kehon värinä, kohonnut pulssi, joka ei johdu ruumiillisesta rasituksesta, lisääntynyt nieleskely, aiheettomat ja epätarkoituksenmukaiset liikkeet, turvan etsiminen (pyrkiminen ohjaajan luo), ripuli tai oksentelu.

Työkoiralle on etua vahvoista hermoista, eikä huono hermorakenne ole toivottava ominaisuus seurakoirallekaan. Hermorakenne on synnynnäinen ominaisuus, johon koulutus ei juurikaan vaikuta.

Hermorakennetta voitaisiin kenties parantaa jalostusvalinnoilla, mutta jos tavoitteeksi asetetaan rauhallinen ja varma koira (+3), on tavoite liian haastava.

Temperamentti: Temperamentilla tarkoitetaan käyttäytymisen vilkkautta, huomiokyvyn nopeutta (tarkkaavaisuutta) sekä kykyä sopeutua uusiin tilanteisiin ja ympäristöihin. Suurin osa hyvin sopeutumiskykyisistä koirista on vilkkaita. Vilkas koira on tarkkaavainen ja se vastaanottaa nopeasti uusia ympäristön ärsykeitä ja tottuu niihin ja niiden merkitykseen. Erittäin vilkkaat koirat vastaanottavat suuren määrän vaikutteita ympäristöstään, ja seurauksena on liian suuri hajaannus ja pitempi sopeutumisaika. Tämä on vielä korostuneempaa häiritsevän vilkkaissa koirissa, sillä ne ovat lähes kykenemättömiä keskittymään ja olemaan paikallaan. Näillä koirilla sopeutuminen vaikeutuu myös fyysisestä väsymyksestä, jonka ne aiheuttavat itselleen olemalla koko ajan liikkeellä.

Vartioivan koiran on syytä olla tietoinen siitä, mitä ympärillä tapahtuu ja reagoida tapahtumiin oikea-aikaisesti ja oikeaan suuntaan.

Testatut koirat vastaavat hyvin ihannetta

Kovuus: Kovuudella tarkoitetaan koiran taipumusta muistaa tai olla muistamatta epämiellyttäviä kokemuksia.

Työkäytön kannalta on olennaista, miten mahdollinen pehmeys ilmenee. Koiran pitää oppia varomaan petoja, mutta se ei saa pelätä niitä tai lopettaa työskentelyä jonkin epämiellyttävän kokemuksen jälkeen. Liian kova vartija on taas työssään loukkaantumisaltis.

Luoksepäästävyys: Luoksepäästävyydellä tarkoitetaan koiran suhtautumista vieraisiin henkilöihin. Koira on luoksepäästävä, kun se mielellään ja oma-aloitteisesti hakeutuu muidenkin tapaamiensa ihmisten seuraan kuin ohjaajansa. Koiraa, joka selvästi välttää tutustumista tai joka osoittaa selvää vastenmielisyyttä joutuessaan kosketukseen vieraiden kanssa, kutsutaan pidättyväksi. Hyväntahtoinen on koira, joka osoittaa hyökkäävyyttä vain uhkaavissa tilanteissa. Hyväntahtoisuus riippuu paljon koiran terävyydestä. Terävän koiran tarkkaavaisuus pieniäkin uhkaärsyksiä kohtaan aiheuttaa sen, että se tekee virhearvioinnin helpommin kuin vähemmän terävät koirat. Avoimuus tarkoittaa sitä, että koiran todellinen mieliala selvästi ilmenee sen käyttäytymisestä riippumatta siitä, onko tuo käyttäytyminen ihmisen kannalta myönteistä vai kielteistä. Luoksepäästävyuden arviointiin ei tarvita mitään erikoiskoetta, vaan arviointi perustuu täysin testituomareiden havaintoihin koiran käyttäytymisestä sen kohdatessa ihmisiä.

Pidättyvyys on slovakiancuvacilla rodunomaista, mutta hyökkäävyys tai salakavaluus ei missään tapauksessa ole toivottavaa.

Laukauspelottomuus: Laukausvarmaksi nimitetään koira, joka käyttäytyy täysin välinpitämättömästi laukauksiin tai joka on niistä vain normaalilla tavalla kiinnostunut. Koirat, jotka ensimmäisen laukauksen jälkeen käyttäytyvät rauhattomasti, mutta jotka selviävät nopeasti levottomuudestaan ja joille toistetut laukaukset saavat aikaan yhä pienemmän reaktion, luokitellaan laukauskokemattomiksi, ei laukausaroksi. Koira, joka reagoi laukauksiin epänormaalin kiihkeästi esim. haukkumalla, hyökkäämällä kohti ampujan suuntaa tai on muuten kiihkeän innostunut ympäristön tapahtumista ja haukkuu, mutta joka ei osoita hermostuneisuutta, kutsutaan paukkuärtyiseksi. Laukausalttiiksi luokitellaan koira, joka reagoi selvästi, suunnilleen samalla tavalla jokaiseen laukaukseen rauhoittumatta tai hermostumatta enempää ja jonka sisäinen jännite ei nouse sellaiseen asteeseen, että selviä hermostuneisuuden oireita näkyisi. Laukausaroksi nimitetään koira, joka laukauksen jälkeen reagoi selvän hermostuneesti ja jolla on vaikeuksia mielentasapainonsa palauttamisessa ja joka ammunnan toistuessa osoittaa yhtä suurta tai suurempaa hermostuneisuutta.

Äänialttius vaikeuttaa normaalia elämää koiran kanssa. Mikä tahansa yllättävä kova ääni saattaa saada laukausalttiin koiran panikoimaan ja karkaamaan. Laukausvarmuudesta puolestaan ei ole mitään haittaa. Koska ominaisuus on periytyvä, siihen voidaan vaikuttaa jalostusvalinnoilla.

Taulukko 7. Koirien (20 kpl) saamat osa-aluepisteet sekä prosenttiosuudet (%) luonnetestissä 1994-2021. (Lähde: luonnetestitietokanta, Jorma Lankinen ja SKL KoiraNet)

Osa-alueet	-3	-2	-1	+1	+2	+3
Toimintakyky	Toimintakyvyn	Riittämätön 1 (5,2%)	Pieni 8 (42,1%)	+1a Kohtuullinen 8 (42,1%) ----- +1b Kohtuullisen pieni	Hyvä 2 (10,5%)	Suuri
Terävyys	Suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin 1 (5,2%)	Pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	+1a Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua 7 (36,8%) ----- +1b Koira joka ei osoita lainkaan terävyyttä	Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua 2 (10,5%)	Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua 9 (47,3%)
Puolustushalu	Hillitsemätön	Erittäin suuri	Haluton 2 (10,5%)	Pieni 9 (47,3%)	Suuri, hillitty 3 (15,7%)	Kohtuullinen, hillitty 5 (26,3%)
Taistelutahto	Haluton 1 (5,2%)	Riittämätön 7 (36,8%)	Pieni 6 (31,5%)	Erittäin suuri	+2a Kohtuullinen 5 (26,3%)	Suuri
					+2b Kohtuullisen pieni	
Hermorakenne	Erittäin hermostunut	Hermostunut	Vähän hermostunut 4 (21%)	+1a Hieman rauhaton 13 (68,4%) ----- +1b Hermostunein pyrkimyksin 1 (5,2%)	Tasapainoinen 1 (5,2%)	Tasapainoinen ja varma

Temperamentti	Apaattinen	Välinpitämätön 1 (5,2%)	-1a Häiritsevän vilkas ----- -1b Hieman välinpitämätön 1 (5,2%) ----- -1c Impulsiivinen	Erittäin vilkas	Kohtuullisen vilkas 15 (78,9%)	Vilkas 2 (10,5%)
Kovuus	Erittäin pehmeä	Pehmeä 3 (15,7%)	Erittäin kova	Hieman pehmeä 14 (73,6%)	Kova	Kohtuullisen kova 2 (10,5%)
Luoksepäästävyys	Salakavala	Hyökkäävä	-1a Selvästi pidättyväinen, ei yritä purra 1 (5,2%) ----- -1b Selvästi pidättyväinen, yrittää purra	Mielistelevä	+2a Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen 2 (10,5%) ----- +2b Luoksepäästävä hieman pidättyväinen 9 (47,3%)	Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin 7 (36,8%)

Taulukko 8. Laukauspelottomuus ajanjaksolta 2001-2021.
(Lähde: luonnetestitietokanta, Jorma Lankinen ja SKL KoiraNet)

Laukausarka (- -)	Laukausaltis (-)	Paukkurtyisiä (+)	Laukauskokematon (++)	Laukausvarma (+++)
1 (7,6%)	4 (30,7%)	1 (7,6%)	2 (15,3%)	5 (38,4%)

Luonnetesti soveltuu slovakiancuvacin luonteen arviointiin niin kuin muillekin roduille, mutta testin osioista saadut tulokset on suhteutettava rodulle toivottuun luonteeseen.

Jalostuksen kannalta olisi tärkeää, että slovakiancuvaceja luonnetestattaisiin enemmän. Luonnetestin osa-alueet mittaavat monipuolisesti koiran luonteen eri osioita.

Suomessa on virallisesti hyväksytty Svenska Brukshundklubbenin kehittämä MH luonnekuvaus (Mentalbeskrivning Hund). MH:n tarkoitus on kerätä aineistoa koiran käyttäytymisestä ohjeen määrittelemissä tilanteissa. Kuvaustuloksia roduittain yhdistelemällä saadaan tietoa rodulle tyypillisestä luonteesta.

Yksittäisen koiran MH kuvaa näin koiran luonteenominaisuuksia sekä yksilönä että rodulle tyypilliseen ja ihanneluonnekuvaan verrattuina.

Tällä hetkellä yksi slovakiancuvac on suorittanut MH-luonnekuvauksen.

Luonnetesti ja MH-testi ovat ainoita testejä, joissa slovakiancuvacin laukauspelottomuus voidaan virallisesti testata. MH-luonnekuvauksessa ääniin reagointia arvioidaan myös räminälaitteen avulla.

Yksittäisiä cuvaceja on 90-luvulla osallistunut myös virallisiin tottelevaisuuskokeisiin (alokas-, avoin-, voittaja- ja erikoisvoittajaluokissa). Yksi koira on osallistunut pk-kokeisiin (haku).

Kaksi koira on vuoden 2010 jälkeen suorittanut hyväksytysti koirien käyttäytymiskokeen saaden koulutustunnuksen BH.

Koirien koulutuksellisia ominaisuuksia ei voi arvioida yleisesti, koska vain harvoja koiria on edes yritetty kouluttaa arkitottelevaisuutta pidemmälle.

Käyttäytymisen jalostustarkastus – ihanneprofiili

Slovakianpaimenkoirayhdistys on yhdistyskokouksessaan 11.7. 2021 hyväksynyt slovakiancuvacin käyttäytymisen ihanneprofiilin. Ihanneprofiilin käyttöönottopäivä 11.7.2021. Ihanneprofiili on laadittu rotumääritelmä huomioiden ja arvioimalla kymmenen (6 narttua, 4 urosta) cuvacin käytöstä testiosioissa.

Tässä testaustilanteessa koirat käyttäytyivät rotumääritelmän mukaisesti neutraalisti reviirinsä ulkopuolella. Ne hyväksyivät vieraan kosketuksen, kosketuksesta ilahtumatta. Saaliskäyttäytymistä (metsästyskäyttäytyminen) ei esiintynyt lainkaan. Neutraali vieras koira ei herättänyt kiinnostusta. Ihmisryhmän kohtaaminen hieman hämmensi, mutta aggressiota ei ilmennyt. Alustaan liittyvää epävarmuutta oli hieman, ehkä myös osin harjoituksen puutetta. Testin ääniärsykkeet olivat hyvin lieviä eikä ääniherkkyyttä ilmennyt näin alhaisilla ärsykkeillä. Rauhattomuus lisääntyi testauksen aikana kasautuvan stressin seurauksena. Kasautuva stressi tulisi huomioida myös koiran arjessa. Koiran tarve palautua ärsykkeistä on huomioitava. Rauhallinen elämä tukee parhaiten cuvacin hyvinvointia.

Toivottavaa on, että cuvacit osallistuvat käyttäytymisen jalostustarkastuksen luonneosioon, jotta saamme lisää tietoa koiriemme käyttäytymisestä ja luonteesta.

Näiden osioiden perusteella nykycuvac on yhteiskuntakelpoinen koira. Käyttäytymisen ihanneprofiilin mukaan cuvacilla on korkea ärsykekyky, ei ääniarkuutta ja saalisvietti on olematon. Cuvac on rauhallinen koira rauhallisessa ympäristössä.

Näyttelyt

Näyttelyissä cuvacien saama arvio on suurimmalta osin ”rodunomainen lähestyttäessä” ja ”käsiteltävissä”, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Kaksi koira on saanut hylätyn arvosanan aggressiivisesta käyttäytymisestä tuomaria kohtaan.

Taulukko 9. Laatuarvosanat näyttelyissä ajanjaksolta 2013-2021 (Luku- ja prosenttimäärät). (Lähde: SKL KoiraNet)

ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
584 (71%)	191 (23%)	29 (4%)	5 (1%)	9 (1%)	6 (1%)	824

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Slovakiancuvacien toinen terveys- ja kasvattajakysely (julkaistu syksyllä 2021) ja samassa yhteydessä tehty erillinen luonnekysely.

Vastauksia terveyskyselyyn tuli 50 kpl, luonnekyselyyn 33 kpl ja kasvattajakyselyyn 11 kpl viideltä kasvattajalta vuosien 2016-2021 välisenä aikana syntyneistä pentueista. Terveys-, ja luonnekyselyyn vastanneista kaikki koirat olivat syntyneet vuosien 2009-2021 välillä.

Kyselyyn vastanneiden määrät ovat varsin vähäisiä: terveyskysely 50kpl/ 18% rekisteröidyistä 280 koirasta (2009-2021) ja luonnekyselyyn 33kpl/12% rekisteröidyistä 280 koirasta (2009-2021). Kasvattajakyselyyn vastauksia tuli 11 kpl/46% syntyneistä 24 pentueesta (v.2016-2021).

Taulukko 10. Tiedot Slovakianpaimenkoirayhdistyksen luonnekyselystä. Koirat ovat syntyneet vuosien 2009-2021 välisenä aikana. Käyttäytyminen omalla reviirillä ja oman reviirin ulkopuolella, vastausten määrä ja (uros/narttu määrä)

<u>Käytös omalla reviirillä:</u>		<u>Käytös oman reviirin ulkopuolella:</u>	
<u>Sallii käsittelyn</u> (norm. hoitotoimenpiteet)	Kyllä 31 (16u,15n) Ei 0	<u>Aikuiset (vieraat ihmiset)</u> Kiinnostunut Rauhallinen/välinpitämätön Rauhaton/ylivilkas Väistää Aggressiivinen	6 (2 u, 4n) 19 (11 u, 8n) 3 (1u, 2n) 3 (1u, 2n) 1 (0u, 1n)
<u>Vartioi reviiriään</u>	Kyllä 29 (15u, 14n) Ei 2 (1u, 1n)	<u>Vieraat koirat</u> Kiinnostunut Rauhallinen/välinpitämätön Leikkisä Väistää Aggressiivinen	11 (6u, 5n) 13 (7u, 6n) 6 (3u,3n) 1 (0u, 1n) 2 (1u,1n)
<u>Vartioi ruokaansa</u>	Kyllä 8 (5u, 3n) Ei 22 (11u, 11n)	<u>Muut eläimet</u> Kiinnostunut Rauhallinen/välinpitämätön Väistää Aggressiivinen	14 (7u, 7n) 18 (9u,9n) 0 0
<u>Eroahdistus</u>	Kyllä 1 (0u, 1n)	<u>Saalisvietti (esim. pallo)</u>	Kiinnostunut

	Ei 30		17 (11u, 6n) Ei kiinnostunut 13 (4u, 9n)
<u>Aikuiset (vieraat ihmiset)</u> Kiinnostunut Rauhallinen/välinpitämätön Rauhaton/ylivilkas Väistää Aggressiivinen	10 (5 u, 5n) 11 (6 u, 5n) 4 (1u, 3n) 6 (3u, 3n) 4 (1u, 3n)	<u>Riistavietti</u> Ei Laimea Vahva	10 (7u,3n) 18 (7u,11n) 2 (1u,1n)
<u>Lapset (vieraat)</u> Kiinnostunut Rauhallinen/välinpitämätön Rauhaton/ylivilkas Väistää Aggressiivinen	9 (6u, 3n) 10 (5u, 5n) 4 (1u, 3n) 8 (4u, 4n) 2 (0 u, 2n)	<u>Äänet</u> Ei reagoi Reagoi vain hetkellisesti Reagoi vahvasti (pakenee jos pääsee)	9 (7u,2n) 18 (7u, 11n) 4 (2u,2n)
<u>Oman perheen koirat</u> oma sukupuoli vastakkainen sukupuoli	Hyväksyy 28 (14u, 14n) 31 (17u, 14n)	Ei hyväksy 2 (2u, 0 n) 0	<u>Potkulaudat, pyörät, autot</u> Kiinnostunut Rauhallinen/välinpitämätön Väistää Aggressiivinen
<u>Vieraat koirat</u> oma sukupuoli vastakkainen sukupuoli	Hyväksyy 21 (10u, 11n) 25 (13u, 12n) 2n)	Ei hyväksy 9 (5u, 4n) 2 (0 u, 2n)	<u>Erilaiset alustat, lattiat, hissit, portaat</u> Varma Epäröi Väistää
<u>Muut omat kotieläimet</u> (lampaat, kanat, lehmät, hevokset) <u>Käytös:</u> Kiinnostunut Rauhallinen/välinpitämätön Paimennustaipumus Ylivilkas/ leikkihalua Aggressiivinen	Hyväksyy 27 (14u, 13n) 8 (5u, 3n) 17 (8u, 9n) 6 (3u, 3n) 2 (1u, 1n) 0	Ei hyväksy 3 (1u, 2n)	
<u>Epätavalliset alustat pihalla</u> (pleksit, ritilät yms.): Varma Epäröi Välttää	16 (8u, 8n) 11 (5u, 6n) 5 (3u, 2n)		
<u>Äänet</u> (ukkonen, laukaukset, muut kovat äänet) Ei reagoi Huomio äänen Hetkellisesti levoton	14 (9u, 5n) 15 (6u, 9n) 7 (2u, 5n)		

Reagoi vahvasti (pakenee)	3 (2u, 1n)		
---------------------------	------------	--	--

<u>Lisääntyminen:</u>	
<u>Astutus</u>	
Normaali	9
Siemennys	1
<u>Synnytys</u>	
Luonnollinen	8
Keisarinleikkaus	2
<u>Syntyneet pennut</u>	
Elävänä syntyneet	58
Kuolleena syntyneet	3
Lopetetut pennut (ennen luovutusikä)	2
Hoivakäyttäytyminen	Kyllä10 Ei 0
Imetys	Kyllä10 Ei 0

4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta

Slovakiancuvac käyttäytyy yleensä rotumääritelmän mukaisesti. Ääniherkkyttä esiintyy luonnekyselyn 33 vastauksen mukaan 4 koiralla (12%). Aggressiivisia koiria ihmisiä kohtaa oli vastauksien mukaan 4 (12 %).

Suosittelaa, että kahta ääniarkaa yksilöä ei yhdistetä toisiinsa. Lisäksi tulee huomioida, että SKL:n yleisen jalostusstrategian mukaan arkaa tai vihaista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

4.3 Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 Pevisa-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Voimassa olevan PEVISA-ohjelman mukaan pentueen molempien vanhempien on oltava virallisesti lonkkakuvattu ja kyynärkuvattu astutushetkellä. Tutkimustulos vaikuttaa rekisteröintiin (kts. taulukko 11).

Taulukko 11. PEVISA-ohjelma.

Voimaantulovuosi	Vastustettava sairaus	Vaadittavat toimenpiteet	Mahdolliset raja-arvot ja muut rekisteröintirajoitukset
1.1.1991	Lonkkaniveldysplasia	Lonkkakuvaus ennen pentujen rekisteröintiä, minimi-ikä 12kk	Ei raja-arvoja eikä muita rekisteröintirajoituksia.
1.1.2010	Lonkkaniveldysplasia Kyynärniveldysplasia	Lonkkakuvaus virallisesti ennen astutusta, minimi-ikä 12kk Kyynärkuvaus virallisesti ennen astutusta, minimi-ikä 12kk	Rekisteröinnin raja-arvo on D D-lonkkaisen parituskumppanin lonkkien tulee olla A, B tai C Rekisteröinnin raja-arvona on 2 Kyynärniveltuloksen 1 tai 2 saaneelle koiralle parituskumppanin kyynärtuloksen täytyy olla 0
1.1.2014	Lonkkaniveldysplasia Kyynärniveldysplasia	Lonkkakuvaus virallisesti ennen astutusta, minimi-ikä 12kk Kyynärkuvaus virallisesti ennen astutusta, minimi-ikä 12kk	Rekisteröinnin raja-arvo on D, D-lonkkaisen parituskumppanin lonkkien tulee olla A tai B Rekisteröinnin raja-arvona on 1 Kyynärniveltuloksen 1 saaneelle koiralle parituskumppanin kyynärtuloksen täytyy olla 0
1.1.2019 – 31.12.2019 jatkuu 31.12.2023 asti.	Lonkkaniveldysplasia Kyynärniveldysplasia	Lonkkakuvaus virallisesti ennen astutusta, minimi-ikä 18kk Kyynärkuvaus virallisesti ennen astutusta, minimi-ikä 18kk	Rekisteröinnin raja-arvo on D, D-lonkkaisen parituskumppanin lonkkien tulee olla A tai B Rekisteröinnin raja-arvona on 1 Kyynärniveltuloksen 1 saaneelle koiralle parituskumppanin kyynärtuloksen täytyy olla 0

Lonkkaniveldysplasia (hip dysplasia HD)

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli "lonkkavika" (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston/nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä makroskooppisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla.

Slovakiancuvacien kohdalla se on vakavin ja laajimmin Suomen populaatiossa ilmenevä perinnöllinen sairaus. Lonkkaniveldysplasia aiheutuu, kun lonkkanivelen kehitys häiriintyy. Lonkkanivel koostuu kolmen lantioluun muodostamasta nivelkuopasta ja siihen sopivasta reisiluun pästä.

Nivelen epänormaali kehitys johtaa tilanteeseen, jossa reisiluun pallopää ei sovi moitteettomasti lantioluiden muodostamaan lonkkamaljaan. Myöhemmin nivelrusto voi pahimmillaan kulua rasittuneista kohdista kokonaan pois.

Lonkkaniveldysplasia diagnosoidaan ainoastaan röntgenkuvista. Koiran tulee olla kuvattaessa vähintään 18 kuukauden ikäinen, jotta se voi saada virallisen lausunnon.

Lonkkanivel muotoutuu kasvun aikana ja vika ilmenee kasvun häiriöinä. Oireet voidaan huomata pentuna, 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä.

Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa yleensä nivelrikkoon. Nivelrikkon kehittymiseen vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Nuorilla koirilla oireina voi olla takajalkojen ontuminen, "pupuhypely", ylösnousuvaiveudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksateleva ääni kävellessä. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti, eli siihen vaikuttaa useita eri geneejä. Ympäristöllä on vaikutusta kasvuhäiriön ilmiasuun. Runsaan ravinnon saannin on todettu olevan yhteydessä lonkkavikaan. Ruokinta ei aiheuta dysplasiaa, mutta se tuo vian esiin geneettisesti alttiilla koirilla. Myös liian raju liikunta kasvuaikana voi pahentaa muutoksia.

Suomessa lonkkanivelet luokitellaan kansainvälisen kennelorganisaation, Federation Cynologique Internationalin eli FCI:n, suositteleman asteikon mukaan. Tässä asteikossa lonkat jaetaan viiteen eri luokkaan: A, B, C, D, ja E. Kuvasta arvioidaan lonkkamaljan syvyyttä, lonkkanivelen löysyyttä, maljan ja reisiluun pään muotoa sekä artroosi muutoksia. Asteet A ja B eivät osoita dysplasiamuutoksia, ja asteet C, D ja E ovat eriasteisesti dysplastisia.

Lonkkaniveldysplasian luokittelu (Suomen Kennelliitto ry:n internet-sivut):

Tulos	Selite
A	Dysplasia-vapaa (terve), ei muutoksia
B	Lähes normaali/rajatapaus
C	Lievä
D	Kohtalainen (keskivaikea)
E	Vaikea

(Lähde: SKL KoiraNet, EII Anu Lappalainen)

Vuosina 2000-2021 on kuvattu yhteensä 251 slovakiancuvacia eli noin 52 % vuosien 2000-2021 aikana syntyneestä koirakannasta. Lonkkaniveldysplasiaa sairastavien koirien osuus tutkituista on noin 54 %.

Taulukko 12. Lonkkatutkimusten määrät ja tulokset 2006-2021. Tutkitut ja tutkittujen osuus % ko. vuonna syntyneistä koirista. Kunkin tuloksen osuus kaikista tutkituista. (Lähde: SKL KoiraNet)

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittuja	A	B	C	D	E
2006	22	15 68%	2 13%	2 13%	4 27%	7 47%	0 0%
2007	18	10 56%	5 50%	1 10%	2 20%	2 20%	0 0%
2008	29	22 76%	4 18%	5 23%	7 32%	4 18%	2 9%
2009	38	19 50%	7 37%	4 21%	3 16%	4 21%	1 5%
2010	28	18 64%	4 22%	3 17%	4 22%	5 28%	2 11%
2011	35	19 54%	3 16%	7 37%	5 26%	3 16%	1 5%
2012	40	19 48%	6 32%	3 16%	2 11%	8 42%	0 0%
2013	16	10 62%	0 0%	4 50%	5 38%	1 12%	0 0%
2014	26	11 42%	1 9%	3 27%	3 27%	2 18%	2 18%
2015	8	3 38%	2 67%	1 33%	0 0,0%	0 0,0%	0 0%
2016	34	18 53%	3 17%	6 33%	5 28%	2 11%	2 11%
2017	22	12 55%	5 42%	1 8%	4 33%	2 17%	0 0%
2018	21	10 48%	1 10%	1 10%	3 30%	1 10%	4 40%
2019	34	9 26%	1 11%	4 44%	3 25%	1 11%	0 0%
2020	4	2 50%	1 50%	0 0%	1 50%	0 0%	0 0%
2021	13	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%
yhteensä	388	197 51%	45 23%	45 23%	51 26%	42 21%	14 7%

Taulukko 13. Lonkkatutkimusten yhteismäärät ja tulokset 2000-2015. Tutkitut ja tutkittujen osuus % ko. ajanjaksolta syntyneistä koirista. Kunkin tuloksen osuus kaikista tutkituista. (Lähde: SKL KoiraNet)

Vuodet	Syntyneitä	Tutkittuja	A	B	C	D	E
2000-2015	354	202 57%	43 21%	48 24%	40 20%	60 30%	11 5%

Vuosina 2000-2015 on syntynyt 354 slovakiancuvacia, joista lonkkakuvattuja on 202 (57%) ja 2006-2021 syntyneitä on 388, joista on kuvattu 197 (51%).

Kuvausmäärissä on tapahtunut laskua.

Vuosina 2000-2015 tervelonkkaisia (A ja B) on ollut 45%, C-lonkkaisia 20% ja D-E-lonkkaisia 35%. Ajanjaksolla 2006-2021 syntyneistä tervelonkkaisia (A ja B) on 46%, C-lonkkaisia 26% ja D-E – lonkkaisia 28%.

E-lonkkaisten osuus tutkituista on noussut 2% prosenttiyksikköä ollen nyt 7% ja vastaavasti D-lonkkaisten osuus on laskenut 30%:sta 21%:iin. Tervelonkkaisten (A ja B) osuus on noussut 1% ollen nyt 46% ja C-lonkkaisten on noussut 6% ollen nyt 26%.

Raja-arvot lonkkakuvaustuloksille PEVISA-ohjelmaan on otettu käyttöön 1.1.2010.

Kyynärniveldysplasia (elbow dysplasia, ED)

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen, että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4 – 7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat kasvuhäiriön seurauksena kehittyneestä nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta

ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana yleensä nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyy usein jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraa yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteiden koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä.

Suomessa kyynärnivelen arviointi perustuu pääasiassa nivelrikon merkkeihin, mutta myös muut kasvuhäiriöön viittaavat röntgenlöydökset huomioidaan. Jalostusarvoindeksit (BLUP-indeksit) tehostavat jalostusvalintaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran oman tuloksen lisäksi sen kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria.

(Lähde: SKL KoiraNet, Ell Anu Lappalainen)

Kyynärnivelet arvioidaan seuraavasti:

Tulos	Selite
0	normaalit kyynärnivelet
1	lievät muutokset
2	kohtalaiset muutokset
3	voimakkaat muutokset

Vuosina 2000-2021 on kuvattu yhteensä 244 slovakiancuvacia eli noin 51 % vuosien 2000-2021 aikana syntyneestä koirakannasta. Kyynärniveldysplasiaa sairastavien koirien osuus tutkituista on noin 7 %.

Taulukko 14. Kyynärniveltilasto v. 2006-2021

Tutkitut ja tutkittujen osuus % ko. vuonna syntyneistä koirista. Kunkin tuloksen osuus kaikista tutkituista. (Lähde: SKL KoiraNet)

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	Tutkittuja
2006	22	12 86%	2 14%	0 0%	0 0%	14 64%
2007	18	9 90%	1 10%	0 0%	0 0%	10 56%
2008	29	20 91%	0 0%	0 0%	2 9%	22 76%
2009	38	19 100%	0 0%	0 0%	0 0%	19 50%
2010	28	16 94%	0 0%	1 6%	0 0%	17 61%
2011	35	20 100%	0 0%	0 0%	0 0%	20 57%
2012	40	18 95%	1 5%	0 0%	0 0%	19 48%
2013	16	8 80%	1 10%	0 0%	1 0%	10 62%
2014	26	9 90%	0 0%	0 0%	1 0%	10 38%
2015	8	3 100%	0 0%	0 0%	0 0%	3 38%
2016	34	18 95%	1 5%	0 0%	0 0%	19 56%
2017	22	11 92%	0 0%	0 0%	1 8%	12 55%
2018	21	10 100%	0 0%	0 0%	0 0%	10 48%
2019	34	9 100%	0 0%	0 0%	0 0%	9 26%
2020	4	2 100%	0 0%	0 0%	0 0%	2 50%
2021	13	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%
yhteensä	388	184 94%	6 3%	1 1%	5 4%	196 51%

Taulukko 15. Kyynärniveltilasto yhteismäärät ja tulokset 2000-2015. Tutkitut ja tutkittujen osuus % ko. ajanjaksolta syntyneistä koirista. Kunkin tuloksen osuus kaikista tutkituista. (Lähde: SKL KoiraNet)

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	Tutkittuja
2000-2015	354	180 93%	8 4%	2 1%	4 2%	194 55%

Vuosina 2000-2015 on syntynyt 354 slovakiancuvacia, joista kyynärkuvattuja on 194 (55%) ja 2006-2021 syntyneitä on 388, joista on kuvattu 196 (51%).

Kuvausmäärissä on tapahtunut laskua.

Vuosina 2000-2015 tervekyynäraisiä (0) on ollut 93%, 1-3 kyynärtuloksen saaneita 7%. 3-kyynäraisten osuus tutkituista on noussut 2% prosenttiyksikköä ollen nyt 4% ja vastaavasti 1- kyynäraisten osuus on laskenut 1% yksikön ollen nyt 3% ja 2 -kyynäraisten osuus on pysynyt samana 1%:ssa. Tervekyynäraisten (0) osuus on noussut 1% ollen nyt 94%.

Raja-arvot kyynärkuvaustuloksille PEVISA-ohjelmaan on otettu käyttöön 1.1.2010.

Slovakiancuvac-rotu on muilta osin terveydeltään varsin hyvä, mutta kuvattujen koirien lonkkavikaprosentti on suuri. Yhdistys kannustaa jäsenistöä suurempaan aktiivisuuteen lonkkien ja kyynärien kuvauttamisessa, jotta saataisiin tietoa todellisesta tilanteesta.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Autoimmunisairaudet

Autoimmunisairaudet ovat erittäin laaja kokonaisuus taustaltaan geneettisiä vikoja ja sairauksia, joiden syntymekanismia ja periytymistä ei monissa tapauksissa tarkoin tunneta. Autoimmuniireaktio tarkoittaa elimistön puolustuksen häiriintymistä siten, että jokin oman elimistön kohde herättää immuunivasteen aikaansaaden normaaliin solujen ja kudosten tuhoutumisen. Monesti sairauden puhkeamiseen voidaan liittää jokin laukaiseva tekijä, kuten stressi, mutta siihen vaaditaan myös geneettinen alttius.

Kilpirauhasen vajaatoiminta

ELL Nina Mahlanen, Eläinklinikka Peninkulma

Kilpirauhasen vajaatoiminta (hypotyreoosi) johtuu liian alhaisesta kiertävien kilpirauhashormonien määrästä. Kilpirauhasen vajaatoiminta on koiran yleisin sisäerityssairaus. Sairauden esiintyvyys on keskimäärin 0,2 – 0,4 % kaikista koirista, mutta joissakin roduissa esiintyminen on huomattavasti yleisempää.

Kilpirauhasen vajaatoiminnan taustalla on tavallisimmin immunologinen kilpirauhasen tulehdusreaktio, lymfosytaarinen tyreoidiitti. Kilpirauhasen vajaatoiminta on autoimmunisairaus, jolla on geneettistä taustaa. Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Kilpirauhasen vajaatoimintaa poteva koira on tyypillisesti kooltaan keskikokoinen tai suuri ja iältään keski-ikäinen (4-11 -vuotias). Kliiniset oireet kehittyvät, kun noin 75 % kilpirauhashudoksesta on tuhoutunut, joten sairaus on voinut olla olemassa kuukausia tai vuosia ennen oireiden puhkeamista. Riskirotujen yksilöt voivat sairastua muita nuorempina, mutta vajaatoiminta on harvinainen alle kahden vuoden ikäisillä koirilla.

Kilpirauhashormonia tarvitaan kaikkialla elimistössä aineenvaihdunnan ylläpitämiseen. Siksi vajaatoiminnan oireet ovat moninaiset. Aineenvaihdunnan hidastumiseen liittyvät oireet, kuten uneliaisuus, lihavuus ja liikunnan siedon aleneminen, ovat yleisimmät. Lähes yhtä paljon esiintyy iho-oireita, kuten karvapeitteen ohenemista, kaljuutta ja huonokuntoisuutta sekä ihon tummumista, seborreaa ja pinnallisia ihotulehduksia. Edellä mainittuja harvemmin esiintyy hermostollisia, silmiin, sydämen toimintaan, käyttäytymiseen, lisääntymiseen tai ruuansulatuskanavan toimintaan liittyviä oireita.

Kilpirauhasen toiminnan mittaamiseen on käytössä useita eri testejä, joista tavallisimmin käytetään T4 ja TSH määrittelyksiä. Jos tulos on ristiriitainen, uusintatutkimus suoritetaan 4-8 viikon kuluttua tai määritetään vapaa-T4 pitoisuus. Lymfosytäärinä tyreoidiitti epäiltäessä voidaan mitata tyreoglobuliinivasta-aineiden määrä (TGA). Negatiivinen

tulos ei kuitenkaan sulje pois autoimmuunityypin sairautta. Hoitona käytetään elinikäistä levotyroksiinikorvaushoitoa.

Slovakianpaimenkoirayhdistys suoritti kyselyn slovakiancuvacien kilpirauhastestituloksista keväällä 2009. Tulokset ovat vuosien 2004-2008 aikana testatuista slovakiancuvaceista. Kyselyyn saatiin vastauksia seitsemästätoista (17) koirasta, joista viiden (5) on todettu sairastavan kilpirauhasen vajaatoimintaa. Tämän jälkeen jalostustoimikunta on kerännyt kilpirauhastestituloksia, joita on saatu yhteensä joulukuuhun 2021 mennessä 64 koirasta, joista kymmenen (10) on todettu sairastavan kilpirauhasen vajaatoimintaa.

Taulukkoa 14 tulkitaan seuraavasti:

- Viitearvoissa: Koira on testinottohetkellä terve.
- Alle viitearvojen: Koiran tulos on alle laboratorioden viitearvojen, mutta koiralla ei ole kliinisiä kilpirauhasen vajaatoiminnan oireita.
- Sairas: Koiran kilpirauhastestin tulos on alle viitearvojen, koiralla on kilpirauhasvajaatoiminnan oireita ja koira on lääkityksellä.

Taulukko 14. Kilpirauhastestitulasto v. 2002-2021 testatuista koirista rekisteröintivuoden mukaan. Kilpirauhasen vajaatoiminnan määrittämisessä on käytetty T4 ja TSH -arvoja sekä niiden suhdetta. (Lähde: Jalostustoimikunnan tiedostot)

Vuosi	Rekisteröityjä	Viitearvoissa	Alle viitearvojen	Sairas	Tutkittuja
2002	15	-	-	1	1
2003	20	3	-	3	6
2004	17	2	-	-	2
2005	19	1	-	-	1
2006	21	3	1	2	6
2007	13	1	1	-	2
2008	34	4	4	-	8
2009	39	5	3	-	8
2010	23	3	1	-	4
2011	31	3	-	1	4
2012	48	3	1	2	6
2013	14	5	2	-	7
2014	26	1	-	-	1
2015	10	-	-	-	-
2016	29	1	-	1	2
2017	23	-	1	-	1
2018	21	1	1	-	2

2019	37	2	-	-	2
2020	5	1	-		1
2021	13	-	-	-	-
yht.	458	39	15	10	64

Kilpirauhastestattujen koirien määrä on vähentynyt (taulukko 14).

Vuonna 2009 olleessa yleiskokouksessa päätettiin rodun JTO:hon lisätä suositus jalostuskoirien kilpirauhastestauksesta. Vuoden 2019 alusta voimaan tulleeseen JTO:hon lisättiin kilpirauhastestaukseen suositus, että testi ei saa olla kahta (2) vuotta vanhempi.

Taulukko 15. Yhteenveto yhdistelmien vanhempien kilpirauhastesteistä. (Lähde: Jalostustoimikunnan tiedosto) Pentuemäärät, vanhempien testaus.

Vuodet	Syntyneet pentueet	Molemmat vanhemmat testattu	Toinen vanhemmista testattu	Kumpaakaan vanhemmista ei ole testattu
2011-2013	17	2	12	4
2014-2018	20	6	1	5
2019-2021	10	1	5	3

Voidaan todeta, että sellaisten pentueiden määrä, jossa molemmat vanhemmat on kilpirauhastestattu, on laskenut. Jalostustoimikunta on kerännyt kilpirauhastestattujen koirien tuloksia samalla, kun kasvattaja on ilmoittanut pentueen yhdistyksen pentuvälitykseen tai koiran omistaja/kasvattaja on ilmoittanut testin tuloksen jalostustoimikunnalle.

Suosittelaa jalostuskoirien kilpirauhastestausta ja suositellaan, ettei jalostukseen käytettävän koiran kilpirauhastestituloksia ole yhtä (1) vuotta vanhempi. Kilpirauhasen vajaatoiminnan varalta suositellaan testattavaksi T4 ja TSH -arvot aamun paastoverinäyttestä.

Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Selkämuutokset

Spondyloosi

ELT Anu Saikku-Bäckström

Spondylosis deformans eli spondyloosi on selkärangan rappeumasairaus, jossa selkänikamien rajoille muodostuu luupiikkejä ja/tai -siltoja.

Silloittumat ovat yleisimpiä rintarangan loppuosassa ja lannerangan sekä ristiselän alueella, joten rinta- ja lannerangasta otetut sivukuvat ovat riittäviä kartoituskuvaamisessa. Spondyloosin suositeltava kuvausikä on 2 vuotta, jolloin ikääntymismuutoksia ei vielä ole, mutta perinnölliset muutokset ovat ehtineet muodostua. Vanhalle koiralle sallitaan hieman

enemmän muutoksia kuin saman lausunnon saavalle nuorelle koiralle, mutta eri-ikäisten koirien lausuntoja on vaikea verrata suoraan, koska ikääntymismuutosten osuutta on hankalaa arvioida. Kuitenkin kannattaa muistaa, että spondyloosi on etenevä sairaus, joten puhdas selkä tai vain lievät muutokset vanhemmalla koiralla on jalostuksellisesti erittäin merkittävä löydös.

Spondyloosia pidettiin pitkään koiralle merkityksettömänä oireettomana ikääntymismuutoksena. On kuitenkin havaittu, että selkärankaan muodostuneet luupiikit ja silloittumat voivat aiheuttaa koiralle vaihtelevan asteisia oireita kuten jäykkyyttä, ontumista, epämääräisiä selkäkipuja ja hyppäämishaluttomuutta. Kehittymässä olevat luupiikit voivat murtua tai hangata toisiaan aiheuttaen tulehduskipua alueella – toisinaan paikalliset oireet helpottavat, kun luutumisen etenee täydeksi sillaksi. Ventraalinen eli nikamien alapuolelle muodostuva siltamuodostus jäykistää selkää rasittaen viereisiä nikamavälejä. Harvinaisempi lateraalinen eli nikamien sivuille muodostuva spondyloosi voi painaa hermojuuria ja aiheuttaa koiralle rajujakin oireita, kuten virtsan ja ulosteen pidätyskyvyttömyyttä tai halvausoireita. Tällaisen tilanteen diagnosointi vaatii useimmiten röntgenkuvauksen lisäksi tietokonetomografia (CT) tai magneetti (MRI) tutkimuksen. Spondyloosia sairastavien koirien oireilu vaihtelee voimakkaasti yksilöittäin ja jopa vaikeaa spondyloosia sairastava bokseri voi olla täysin oireeton, joten kartoituskuvaaminen on jalostuksellisesti tärkeää.

Spondyloosin periytymismekanismia ei tarkkaan tiedetä, joten voidaan noudattaa yleistä vastaavanlaisten sairauksien jalostuksesta annettua suositusta: käytettäessä spondyloosia sairastavaa koiraa pyritään etsimään sille partneri, joka on spondyloosivapaa (SP0) tai jolla on vain lieviä muutoksia. Nuoren, keskivaikeaa (SP3) spondyloosia sairastavan koiran jalostuskäyttöä tulee harkita tarkkaan ja vaikeaa (SP4) spondyloosia sairastavat yksilöt tulisi sulkea pois jalostuksesta. Sukua tulee katsoa laajemminkin eli myös vanhempien ja pentuesisarusten lausunnot kannattaa huomioida koiran perimän ja ilmiasun vaikutuksen arvioimiseksi.

On tärkeää muistaa, että selkänikamissa voi olla paljon muitakin sairauksia kuin spondyloosi, joten spondyloosipuhdas (SP0) selkä ei aina ole sama kuin terve selkä. Välimuotoiset nikamat erityisesti lannerangan lopun ja ristiselän välissä (L7–S) ovat melko yleisiä ja altistavat ristiselän kivuille tai toimintahäiriöille usein jopa enemmän kuin spondyloosi.

Arvostelussa käytetty asteikko:

Tulos	Selite
SP0, puhdas	Ei muutoksia
SP1, lievä	Todetaan <3 mm piikkejä korkeintaan 4 nikamavälissä tai >3 mm piikkejä korkeintaan 3 nikamavälissä tai saareke korkeintaan 2 nikamavälissä.
SP2, selkeä	Todetaan silloittuma (täysi tai vajaa) korkeintaan 2 nikamavälissä ja/tai suuria saarekkeita korkeintaan 2 nikamavälissä.
SP3, keskivaikea	Todetaan silloittumia (täysiä tai vajaita) ja/tai suuria saarekkeita 3-7 nikamavälissä
SP4, vaikea	Edellisiä vakavammat muutokset

Lausunnossa otetaan huomioon kaikki rintanikamat (1–13) sekä lannenikamat (1–7) ja ristiluu.

Tätä asteikkoa noudatetaan koiran 5 ikävuoteen saakka. Tämän jälkeen arvostelussa otetaan huomioon koiran ikä siten, että 5–7vuotiaalla koiralla jätetään huomioimatta yksi silloittuma ja 8-vuotiaalla tai vanhemmalla koiralla jätetään huomioimatta kaksi silloittumaa. Kuitenkin jos vanhallakin koiralla on silloittumaa, ei se voi saada SP0 lausuntoa.

Välimuotoinen lanneristinikama

ELT Anu Lappalainen, Helsingin yliopisto

Välimuotoinen lanneristinikama (lumbosacral transitional vertebra, LTV) on yleinen synnynnäinen ja perinnöllinen nikamaepämuodostuma, jonka periytymismekanismia ei tunneta. LTV:llä tarkoitetaan nikamaa, jossa on sekä lanne- että ristinikaman piirteitä. Välimuotoinen nikama voi olla viimeinen lannenikama (L7), jolloin puhutaan sakralisaatiosta tai ensimmäinen ristiluun nikama (S1), jolloin puhutaan lumbalisaatiosta. Muutos voi olla symmetrinen eli samanlainen oikealla ja vasemmalla puolella tai epäsymmetrinen, jolloin selällä otetussa röntgenkuvassa nähdään puoliero. Diagnoosi tehdään usein lonkkakuvasta, josta voidaan nähdä koiran ristiluu ja lanne-ristiluuliitos yhdestä suunnasta ("ylhäältäpäin"). Joillain koirilla lannenikamien lukumäärä on poikkeava, normaalin 7 nikaman sijaan näillä koirilla on 8 (L8) tai 6 (L6) lannenikamaa. L8 eli lumbalisaatio tarkoittaa, että ristiluun 1. nikama on muodoltaan lannenikama ja L6 (sakralisaatio) tarkoittaa, että 7. lannenikama on muodoltaan ristinikama. Tämä on yksi LTV:n muoto ja se toteamiseen tarvitaan sekä rinta- ja lannerangan sivusuunnassa otetut röntgenkuvat. Lannerankakuvassa tulee näkyä koko ristiluun alue.

LTV:tä esiintyy useilla koiraroduilla, ja ainakin saksanpaimenkoirilla sen yhteydestä selkävaivoihin on tutkimustietoa. LTV altistaa lanne-ristiluuliitosalueen varhaiselle rappeutumiselle, minkä seurauksia voivat olla takaselän kivut ja pahimmassa tapauksessa takajalkojen halvausoireet. Hoitona käytetään lepoa ja kipulääkkeitä ja vakavimmissa tapauksissa leikkaushoitoa. Kotikoirina sairastuneet koirat pärjäävät usein melko hyvin, mutta ennuste paluusta harrastus- tai työkoiraksi on epävarma.

LTV:stä voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira.

Arvostelussa käytetty asteikko:

Tulos	Selite
LTV 0	Ei muutoksia
LTV1	Jakautunut ristiluun keskiharjanne (S1-S2)
LTV2	Symmetrinen välimuotoinen lanneristinikama
LTV3	Epäsymmetrinen lanneristinikama
LTV4	6 tai 8 lannenikamaa

LTV-muutosten yleisyydestä eri roduissa ei juurikaan ole vielä tietoa. Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta suosittelee jättämään oireilevat koirat pois jalostuksesta. Kaikkia oireettomia koiria voi käyttää, mutta LTV1–LTV4 -tuloksen saaneet koirat suositellaan yhdistämään vain LTV0-koirien kanssa. Tällaisten yhdistelmien jälkeläisiä

suositellaan kuvattavaksi, jotta LTV-muutosten periytymisestä ja merkityksestä saadaan lisää tietoa.

Nikamaepämuodostumat

ELT Anu Lappalainen, Helsingin yliopisto

Selkärangan nikamien epämuodostumia (vertebral anomaly, VA) esiintyy useilla koiraroduilla. Niin sanotuilla "korkkiruuvihäntäisillä" roduilla (bostoninterrieri, englanninbulldoggi ja ranskanbulldoggi) saattaa koko selkäranka olla korkkiruuvihäntään liittyen epämuotoinen. Myös mopsi kuuluu perinteisesti tähän brakykefaalisten (lyhytkalloisten) rotujen joukkoon, vaikka sen häntä on eri tavalla kierteinen. Näillä koirilla yleisimpiä nikaman kehityshäiriöitä ovat erimuotoiset puolินิกamat (hemivertebra) ja perhosnikamat (nikama, joka selällään otetussa kuvassa muistuttaa muodoltaan perhosta).

Spina bifida (selkärankahalkio) on tila, jossa nikaman katto ei ole sikiönkehityksen aikana sulkeutunut ja selkäydin tai sen kalvot ovat ilman nikaman luista suojaa. Myös häntä ja ristiluu ovat em. roduilla muodostuneet epämuodostuneista nikamista, minkä takia häntä on epämuodostunut, hyvin lyhyt ja jäykkä. Kipu ja tai neurologisia ongelmia esiintyy, jos epämuodostuneet nikamat painavat selkäydintä. Tällainen selkä on myös normaalia alttiimpi tapaturmille. Hännän epämuodostumat voivat aiheuttaa virheasennon, joka voi johtaa ulostamisvaikeuksiin tai ihovaurioihin. On todennäköistä, että kaikilla em. tyyppisillä koirilla esiintyy epämuodostuneita nikamia, mutta niiden määrä ja muoto vaihtelevat eri yksilöillä.

Nikamien epämuodostumista voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira.

Arvostelussa käytetty asteikko:

Tulos	Selite
VA0 , normaali	Ei muutoksia
VA1 , lievä	1-2 epämuodostunutta nikamaa
VA2 , selkeä	3-4 epämuodostunutta nikamaa
VA3 , keskivaikea	5-9 epämuodostunutta nikamaa
VA4 , vaikea	10 tai useampi epämuodostunut nikama

Joillakin koirilla voi olla nikamissa hyvin lieviä poikkeamia normaalista. Tällöin koira saa tuloksen VA0 (normaali), mutta lausunnon lisätietoihin merkitään VA-rajatapaus. Myös tällaisten muutosten lukumäärä näkyy koiran tiedoissa jalostustietojärjestelmässä. Yleisin tällainen muutos on viimeisen rintanikaman vaillinaisesti kehittynyt kylkiluupari.

Selkämuutokset slovakiancuvaceilla

Spondyloosilausuntoja on annettu kaikille roduille 1.7.2012 alkaen, muita (LTV- ja VA-lausunnot) 1.6.2013 alkaen kuvatuille koirille.

Taulukko 16. Vuosina 2019-2021 selkäkuvattujen slovakiancuvacien selkäkuvausten tulokset

Tulos	2019	2020	2021	Yhteensä
LTV0	1	3	3	7
LTV1	1	1	1	3
LTV2		1	1	2
LTV3			1	1
LTV4				
SP0	2	4	2	8
SP1			1	1
SP2				
SP3				
SP4				
VA0	2	4	5	11
VA1			1	1
VA2				
VA3				
VA4				

Vuosien 2019-2021 aikana kuvatuista slovakiancuvaceista muutoksia LTV:n osalta oli 46%:lla kuvatuista. Spondyloosin osalta vuosien 2019-2021 kuvatuilla slovakiancuvaceilla muutoksia oli 11% ja VA:n osalta 8% kuvatuista.

Selkämuutosten vaikutuksista on vielä varsin vähän tietoa, joten kaikki informaatio ja kuvaustulokset ovat erittäin tärkeitä seurannan kannalta.

Suositus on, että vähintään kaikki jalostukseen käytettävät koirat tutkittaisiin välimuotoisen lanneristinikaman (LTV), nikamaepämuodostumien (VA) sekä spondyloosin (SP) osalta 1.1.2024 alkaen.

Olkanivelen osteokondroosi

Pieneläinsairauksien erikoiseläinlääkäri, Vilma Reunanen

Osteokondroosi (OC) on kasvuhäiriö, jossa ruston alainen luutuminen epäonnistuu, ja tämä aiheuttaa kyseiseen kohtaan rustovaurion. Joskus epäonnistunut luutuminen johtaa luukystan muodostumiseen (koiralla harvinaisempaa) ja tulehdusreaktion nivelessä. Osteocondrosis dissecans (OCD) on tila, jossa irronnut rustopala havaitaan esimerkiksi röntgenkuvasta tai tähystyksessä. Osteokondroosi on koirilla yleisintä olkanivelessä, mutta se voi esiintyä melkein missä nivelessä tahansa, kuten kinner-, polvi- ja kyynärnivelessä, ja lisäksi selkänikamassa.

Olkanivelen osteokondroosimuutos sijaitsee olkaluunpään takaosassa.

Koiralla voi olla osteokondroosimuutoksia yhdessä tai useammassa nivelessä, mutta kaikki muutokset eivät aiheuta koiralle oireita. Osteokondroosi voi esiintyä myös yhtä aikaa kyynär- ja lonkkanivelen kasvuhäiriön kanssa.

Osteokondroosin oireena on yleensä epämääräinen ontuma 3 – 9 kuukauden iässä, tai ainakin ennen vuoden ikää. Välillä ontumaa voi olla vaikea huomata, etenkin jos se on lievä tai molemmissa jaloissa. Jotkut koirat alkavat oireilla vasta aikuisiässä. Lievä olkanivelen osteokondroosi on usein oireeton. Röntgenkuvissa osteokondroosi näkyy röntgenharvana kuoppana tai tasaantumana, jonka alla luun tiiviys on yleensä paikallisesti lisääntynyt.

Osteokondroosi on monigeeninen perinnöllinen sairaus, jonka puhkeamiseen vaikuttaa geenien lisäksi monia tekijöitä (nopea kasvu, liiallinen ruokinta ja ylipaino, fyysinen trauma, verenkiertohäiriö ja hormonaaliset tekijät). Ruokinnalla ja pennun mahdollisella ylipainolla on merkitystä kliinisen sairauden kehittymisessä. Osteokondroosille on esitetty periytymisasteita välillä 0,25-0,40, joten systemaattisilla jalostusvalinnoilla voidaan vähentää sen esiintymistä rodussa. Koiraa, jolla on todettu osteokondroosi missä nivelessä tahansa, ei tule käyttää jalostukseen. On myös muistettava, että oireeton koira voi periyttää osteokondroosia aiheuttavia geenejä jälkeläisilleen, joten koko suku on otettava huomioon jalostusyhdistelmiä suunniteltaessa.

Vuoden 2021 alusta slovakiancuvaceja on kuvattu olkanivelen osteokondroosin osalta 5 koiraa, joiden tulokset ovat terve/terve.

Rodussa on kuitenkin ilmennyt yksittäisiä tapauksia, joissa tulos on sairas osteokondroosin (OC) osalta, kuin myös yksittäisiä tapauksia, joissa koira on operoitu osteocondrosis dissecans (OCD) vuoksi.

Epilepsia (yksittäisiä tapauksia)

Eläinlääkäri Nina Mahlanen, Eläinklinikka Peninkulma

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus.

Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Paikallisalkuinen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä. Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä, niin kauan kun rodulle ei ole olemassa geenitestiä, jonka avulla sairauden kantajuus voidaan todeta.

Ensimmäinen epilepsia-kohtaus tulee useimmiten nuorena, 1-5 – vuotiaana, mutta perinnöllinen epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Samantyyppisiä kohtauksia voivat aiheuttaa myös muut sairaudet kuin epilepsia. Epilepsiadiagnoosi pohjautuu muiden sairauksien poissulkemiseen. Siksi koirasta otetaan virtsa- ja verinäytteitä ja tehdään neurologinen tutkimus. Jollei muuta selittävää syytä löydy, koira sairastaa epilepsiaa. Epilepsiaa ei voida parantaa, vaan koira tarvitsee lääkitystä koko

loppuelämänsä ajan. Lääkityksen aloituspäätökseen vaikuttaa kohtauksien esiintymistiheys ja vakavuus. Lääkityksen avulla epilepsiakohtausten esiintymistä voidaan harventaa, kohtauksia lieventää ja niiden kestoa lyhentää. Joskus kohtaukset saadaan lääkityksellä kokonaan loppumaan.

Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen.

Atopia ja allergia

ELL Nina Mahlanen, Eläinklinikka Peninkulma

Atopia on geneettisestä taipumuksesta aiheutuva tulehduksellinen ja kutiseva allerginen ihosairaus, jonka synnylle on perimän lisäksi olemassa useita altistavia tekijöitä, kuten koiran elinympäristö ja olosuhteet.

Atopia on elinikäinen vaiva, joka on kontrolloitavissa, muttei parannettavissa. Ruoka-aineallergia on koiralla atopiaa huomattavasti harvinaisempaa. Vain 10 % iho-oireisista koirista kärsii ruoka-aineallergiasta, jolloin koiralla on yleensä myös ruuansulatuskanavan oireita (ilmavaivat, ripuli). Atooppista tai allergista koira ei saa käyttää jalostukseen.

Atopia on tyypillisesti nuoren aikuisen koiran sairaus ja oireet alkavat suurimmalla osalla atoopikoista 6 kk – 3 vuoden iässä. Allerginen nuha, astma ja silmän sidekalvontulehdus ovat koiralla harvinaisia. Koira reagoi ihollaan ja atopia onkin koiran yleisin ihosairaus. Atopiaan liittyvien toistuvien ihon bakteeri- ja hiivatulehdusten esiintymisestä on päätelty, että atooppikkokoirilla olisi puutteellisesti toimiva soluvälitteinen immuunivaste. Atopialle tyypillistä on, että oireet helpottuvat ja pahenevat kausittaisesti ainakin sairauden alkuvaiheessa. Jos oireet ovat heti alkuun jatkuvia, voidaan hyvällä syyllä epäillä ruoka-aineallergiaa aiheuttajaksi.

Atooppinen iho kutisee, minkä seurauksena koira raapii ihonsa rikki. Turkki on hilseilevä ja huonokuntoinen sekä ohut tai jopa paikoin kalju. Niiltä alueilta, joissa kutina on voimakkainta, iho paksunee jatkuvan raapimisen ja kalvamisen seurauksena sekä tummuu. Muutokset paikallistuvat naamaan (huulet ja silmien ympäryks), korviin, tassuihin, jalkoihin, leukaan ja vatsan alle (kainalot ja nivuset). Joillakin koirilla jatkuva kutina aiheuttaa myös käyttäytymisen muutoksia, esim. ärtyisyyttä. Toistuvat korvatulehdukset ovat eräs tavallisimmista atooppikon iho-oireista.

Koiran kutinan syy on selvitettävä huolellisesti. Jos muuta selittävää syytä ei löydy ja koiralla on atopiadiagnoosin tekemiseen oikeuttavat oireet, koiralle tehdään joko ihotesti tai allergiavasta-aineita etsitään verestä. Koiran atopian hoitoon käytetään monia eri hoitomuotoja. Kaikkein tärkein on allergeenialtistuksen vähentäminen esim. toistuvien pesujen ja ympäristön saneerauksen avulla. Jollei näiden toimenpiteiden ja sekundaaristen bakteeri – ja hiivatulehdusten hallinnalla päästä riittävään lopputulokseen, voidaan allergiatestin tulosten perusteella aloittaa siedätyshoito ja/tai lääkehoito.

Vuoden 2021 terveystarkastuksessa allergioita raportoitiin slovakiancuvaceilla n. 7,8% kyselyyn vastanneilla. Allergisia oireita aiheutti vastanneille seuraavat: Nauta, sika, kana, viljat ja varastopölypunkki. Oireina oli kutina, korvien tulehtuminen ja karvanlaadun huononeminen sekä karvan osittainen puuttuminen. Allergista tai atooppista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Kitalakihalkio (yksittäisiä tapauksia)

Kitalakihalkiolla tarkoitetaan suuontelon kattoon jäävää avannetta, jonka kautta ruokaa ja nestettä pääsee pusertumaan suuontelosta nenäonteloon. Halkiota esiintyy kaikilla roduilla, eniten kuitenkin lyhytkuonoisilla roduilla. Kitalakihalkion syitä ovat mm. sikiön kärsimä hapenpuute, muu trauma, lääke- tai myrkyvaikutus sikiöaikana (joka ajallisesti osuu hetkiin, jolloin kitalakiluulevyjen yhteen kasvun tulisi tapahtua) tai perinnöllinen geenivirhe, jonka yksilö on perinyt molemmilta vanhemmilta. Teoriassa osa kitalakihalkioista on kirurgisesti korjattavissa.

Vatsalaukunkiertymä (yksittäisiä tapauksia)

Vatsalaukun laajentuma ja kiertymä on lähinnä suurten ja syvärintaisten koirien ongelma. Vatsalaukku laajenee ja tämä tuntuu kovana turvotuksena heti viimeisen kylkiluun takana koiran oikealla puolella. Koira käyttäytyy levottomasti ja läähättää. Vatsalaukun kiertymässä laajentunut vatsalaukku kiertyy itsensä ympäri, elimistö joutuu shokkitilaan ja verenkierto häiriintyy. Hoitona on leikkaus, jossa vatsalaukku asetetaan alkuperäiseen asentoonsa ja myös kiinnitetään vatsaontelon seinämään. Leikkaushoidosta huolimatta kaikki koirat eivät selviä.

Kivesvika

Kivesvikaisen uroksen toinen tai molemmat kivekset ovat jääneet laskeutumatta kivespusseihin. Piilokives voi sijaita vatsaontelossa tai nivuskanavassa. Piilokiveksistä koiraa ei Suomen Kennelliiton säännösten mukaisesti saa käyttää jalostukseen. Piilokivesten poistamista suositellaan, sillä niihin liittyy syöpäriski. Kivesvikaa on raportoitu vuosien 2010-2021 välisenä aikana syntyneissä pentueissa olleen 6 uroksella.

Hammaspuutokset

Yleisin virhe purennassa on ensimmäisen välihampaan (P1) puutos. ”P1 ja M3 (alaleuka) puuttuminen määräytyy geneettisesti ja kehityshistoriallisesti. Nämä hampaat ovat fylogeneettisessä reduktiossa, mikä on täysin normaalia sopeutumista muuttuneisiin elinolosuhteisiin. Näiden 6 hampaan puuttumista ei tule arvioida degeneraatioksi vaan täysin normaaliksi fylogeneettiseksi kehitykseksi (Fahrenkrug, P. käänös Virve Mikkola).”

Hammaspuutoksia esiintyy kaikissa roduissa. Ne periytyvät todennäköisesti osittain dominantisti, joskin vian synty muutoin on monigeeninen. Siten osa hammaspuutoksisen koiran jälkeläisistä on myös hammaspuutoksellisia, joskaan eivät kaikki. Olisikin mahdollisuuksien mukaan vältettävä käyttämästä sellaisia koiria jalostukseen, joilta puuttuu useampia hampaita. Myös emän sairaus (ja väärä lääkitys) voivat aiheuttaa häiriöitä pentueen hampaiden kehittymiselle sikiövaiheessa.

Taulukko 17. Slovakiancuvaceilla raportoidut hammaspuutokset. Puutokset on poimittu jalostustarkastuslomakkeista ja näyttelyarvosteluista vuosien 2010-2021 ajalta.

Vasen ylä

Oikea ylä

M2	M1	P4	P3	P2	P1	C1	I1-6	C1	P1	P2	P3	P4	M1	M2
			2	2	1					3	5			

Vasen ala

Oikea ala

M3	M2	M1	P4	P3	P2	P1	I1-6	P1	P2	P3	P4	M1	M2	M3
					4			1	3					

Slovakiancuvacien hammaspuutokset ovat premolaarien P1 -P3 (väliposkihampaat) puutoksia. Näillä koirilla hammaspuutokset ovat olleet yksittäisiä.

Alapurentoja raportoitiin 3 koiralla vuosien 2010-2021 välillä.

4.3.2 Yleisimmät kuolinsyyt

Taulukko 18. Kuolinsyyt. Lähde: SKL KoiraNet kuolinsyytilasto. Poimittu 5.2.2023

Kuolinsyy	Keskimääräinen elinikä	Yhteensä/%
Hengitystiesairaus	11 vuotta 4 kuukautta	1/0,64%
Iho ja korvasairaudet	8 vuotta 9 kuukautta	1/0,64%
Immunologinen sairaus	7 vuotta 3 kuukautta	2/1,27%
Kasvainsairaudet, syöpä	9 vuotta 3 kuukautta	35/22%
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	11 vuotta 0 kuukautta	3/1,9%
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	7 vuotta 6 kuukautta	5/3,18%
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	4 vuotta 1 kuukautta	5/3,18%
Luusto- ja nivelsairaus	5 vuotta 7 kuukautta	21/13,4%
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	8 vuotta 4 kuukautta	2/1,27%
Muu sairaus, jota ei ole listalla	6 vuotta 10 kuukautta	9/5,7%
Selkäsairaus	5 vuotta 11 kuukautta	6/3,8%
Sisäeritysrauhasten sairaus	8 vuotta 11 kuukautta	3/1,9%
Sydänsairaus	9 vuotta 6 kuukautta	5/3,18%
Tapaturma tai liikennevahinko	2 vuotta 0 kuukautta	4/2,54%
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	11 vuotta 9 kuukautta	31/19,7%
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	12 vuotta 10 kuukautta	2/1,27%
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	7 vuotta 2 kuukautta	22/14%
Kaikki yhteensä	8 vuotta 4 kuukautta	157

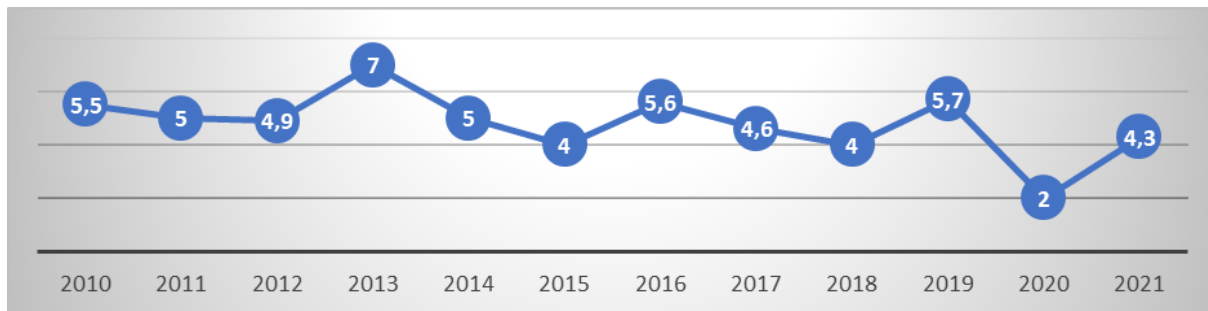
Slovakiancuvacien keskimääräinen elinikä on Kennelliiton KoiraNetin mukaan 8 vuotta 4 kuukautta. Tämän taulukon mukaan slovakiancuvacien yleisin kuolinsyy on kasvainsairaudet, syöpä 35 koiraa (22%), toiseksi yleisin vanhuus 31 koiraa (19,7%) ja kolmanneksi yleisin kuolinsyy on luusto- ja nivelsairaudet 21 koiraa (13,4%). Syöpäsairauksissa keskimääräinen kuolin ikä on 9 vuotta ja vanhuuteen kuolleiden keskimääräinen kuolin ikä on 11 vuotta 9 kuukautta.

Nuorella iällä (alle 5-vuotiaana) kuolinsyy on ollut useimmin tapaturma, liikennevahinko, luusto- tai nivelsairaus, vatsalaukunkiertymä, käytöshäiriöt tai selkäsairaus.

Rekisteriin on ilmoitettu vain 157 kuollutta cuvacia, joten tämä pieni määrä (12,39% rekisteröidyistä cuvaceista) ei kuvaa luotettavasti keskimääräistä elinikää.

4.3.4 Lisääntyminen

Kuva 4. Pentueiden keskikoot vuosien 2000-2021 välisenä aikana. Lähde SKL KoiraNet

Slovakiancuvacien Suomessa vuosina 2010-2021 syntyneiden pentueiden keskikoko on 4,8 pentua. Pentueiden keskikoko on hienoisessa laskussa. Yleisin pentuekoko tuona aikana oli 7 pentua/pentue. Pienin pentue on vain yksi pentu, suurin 10 pentua.

Kasvattajakyselyssä, koskien vuosien 2016-2021 välisenä aikana syntyneitä 10 pentueita, todetaan, että pentueissa on syntynyt kuolleena 3 pentua. Lisäksi ennen luovutusta lopetettuja pentuja on 2 kpl.

Rodun lisääntymisessä ei ole suuresti esiintynyt ongelmia. Pääosin slovakiancuvacit synnyttävät luonnollisesti ilman komplikaatioita ja hoitavat synnytyksen alusta loppuun asti itsenäisesti. Joihinkin keisarinleikkauksiin on jouduttu turvautumaan. Yleensä näissä tapauksissa pentu on virheasennosta johtuen estynyt tulemasta. Polttoheikkoutta rodussa ei ole tietävästi esiintynyt.

Muutama pentu on raportoitu lopetetun synnyttäjäisen epämuodostuman, kuten kitalakihalkion vuoksi. Lisäksi myös sattuu onnettomuuksia, joissa emo vahingossa tukehduttaa pennun makaamalla sen päällä.

Tiinehtymisvaikeuksia ei ole juurikaan nartuilla ollut.

Nartujen hoivakäyttäytyminen on käynnistynyt heti ja nartut ovat imettäneet pentueensa itse.

Urosten astumisissa ei ole havaittavissa suurempia ongelmia. Muutama uros ei ole kiinnittynyt narttuun astumisen päätteeksi. Yleensä slovakiancuvacurot astuu itsenäisesti, avustamatta.

Vuosien 2010- 2021 välisenä aikana on keinosiemennystä käytetty 7 kertaa, joka on 13% samalla aikavälillä rekisteröidystä 52 pentueesta.

Terveyskyselyyn 2021 vastatuilla nartuilla kahdella oli epäsäännölliset juoksut.

Valeraskauksia oli 14 (51%) nartuista. Oireet olivat 10 lievät ja 4 vahvat.

Kohtutulehduksen oli saanut kolme (11%) narttua.

Vastanneista yhdeksällä nartulla (33%) oli poistettu kohtu, joko tulehduksen, valeraskauksien tai kotona olevan uroksen vuoksi.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Slovakiancuvacilla ei ole sairauksille / lisääntymisongelmille altistavia anatomisia piirteitä.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Suurempia terveysongelmia ei rodulla ole, mutta lonkkavikaprosentti on suuri; n. 50 % kuvatuista koirista on C-, D-, tai E-lonkkaisia.

Luusto- ja nivelsairaudet ovat sairauksista toiseksi yleisempiä kasvainsairausten ohella.

Lopetusten syynä lonkkavikaa- ja nivelrikkoa sairastavien keski-ikä on alhainen 5v. 3kk.

Luusto/nivelsairauden vuoksi on 40% lopetettu 2010-luvulla (Kennelliton jalostustietojärjestelmään ilmoitetut kuolinsyyt). Viidellä koiralla 20:stä (25%)

lonkkalausunto on parempi kuin D tai E. Myös välimuotoisia lanne-ristinikama-muutoksia esiintyy.

Tarkkailujaksossa 2006 – 2021 on syntynyt 67 pentuetta, joista 13 pentueessa on toinen vanhempi ollut D-lonkkainen. Samalla jaksolla lonkkavikatulokset ovat parantuneet.

Keskimääräinen tulos on nyt C aiemman D:n sijaan. Positiivisen kehityksen perusteella on D-lonkkaisen koiran käyttö rajattu pois uudessa PEVISA:ssa.

Kasvain- ja syöpäsairaudet ovat suurin yksittäinen ilmoitettu kuolinsyy cuvaceilla (22%).

Monimuotoisilla roduilla syöpä on harvinaisempi kuolinsyy ja siihen kuolla vanhemmalla iällä kuin vähemmän monimuotoisissa roduissa

Eri roduissa esiintyy erilaisia haitallisia geenimuotoja, ja on sattumanvaraista, mitkä geenit ovat mihinkin rotuun kasautuneet

Tämän vuoksi voidaan olettaa, että rotujen sisällä sukusiitoksen vaikutus syöpäriski on suoraviivainen eli sukusiitosasteen noustessa riski kasvaa tasaisesti (esim. lymfooma kultaisillanoutajilla; Mooney ym. 2021).

Perinnöllisen monimuotoisuuden vaikutus syöpäriski saattaa myös olla

kasvainkohtainen sen sijaan, että monimuotoisuuden puute näkyisi yleisenä syöpäriskinä.

Tämän vuoksi jalostuksen tavoiteohjelmassa on mainittu mahdollinen tarve roturisteytyksistä.

4.4 Ulkomuoto

Slovakiancuvac on tyypillinen vuoristokoira ja sillä on ravaajakoiran tiivis rakenne, komea olemus ja tiheä, valkoinen karvapeite. Slovakiancuvacin runko on suunnilleen suorakaiteen muotoinen ja sillä on vahvat, melko korkeat raajat ja voimakas luusto. Päässä leimaa-antavaa ovat tummanruskeat, soikeat, ilmeikkäät silmät ja tumma pigmentti kirsussa, huulissa ja silmien ympärillä. Korvat ovat korkealle kiinnittyneet, eteenpäin taittuneet ja pään myötäiset. Huulet ja silmäluomet ovat tiiviit ja purenta täydellinen ja leikkaava. Kaula on vahva, rinta leveä ja hyvin kaareutuneet kylkiluut muodostavat tilavan rintakehän. Eturaajat ovat suora-asentoiset ja pylväsmäiset, kypälät tiiviit ja soikeat. Takaosa on vahva ja neliömäinen, raajoissa on selvät kulmaukset. Häntä on alas kiinnittynyt, kintereeseen ulottuva, levossa alaspäin riippuva ja sikarinmuotoinen, liikkeessä häntä kaartuu lanteen yläpuolelle.

Slovakiancuvacin liikkeet ovat voimakkaasta rakenteesta huolimatta kevyet ja ketterät. Liikkeet ovat edestä sekä takaa yhdensuuntaiset, askel on keskipitkä. Karvapeite on tiheää ja väriltään valkoista, korvien tyvessä kellertävä vivahde on sallittua. Peitinkarva on tiheää ja pitkää, pohjavilla on hienoa ja tiheää. Peitinkarva rungossa on 5-15 cm:n pituista, kaulurin kohdalla tuuheinta (erityisesti uroksilla tiheä kaulus), muualla kohtalaisen laineikasta muodostaen selässä useita toisissaan kiinni olevia, poikittaisia laineita.

Säkäkorkeus uroksilla on 62-70 cm, nartuilla 59-65 cm.

Yksilöissä on jonkin verran poikkeavuutta rotumääritelmään verrattuna: Säkäkorkeuksissa on hajontaa, samoin mittasuhteissa, raajarakenteessa, luuston vahvuudessa sekä pigmenteissä, mutta kokonaisuutenaan rodun tilanne Suomessa on ulkomuodon osalta kohtuullisen hyvä. Yksilöiden rakenteissa ei ole nähtävissä sellaisia suuria yleisiä ongelmia, jotka estäisivät rodun alkuperäisen käyttötarkoituksen.

Rotumääritelmä on kaikilta osin liioittelematon ja varsin tarkka, eikä se altista yksilöitä hyvinvointiongelmille.

Slovakiancuvac-harrastajat eivät ole erityisen näyttelyaktiiveja. Vuosittainen näyttelykäyntien lukumäärä on ollut 2010-2017 noin 100 näyttelykäyntiä, koronarajoitusten aiheuttama näyttelyiden peruuntumisen aikana 2020 käyntejä oli 17 ja 2021 käyntejä 32.

Kuva 5. 2010-2021 slovakiancuvacien näyttelykäyntien määrät.
(Koottu: SKL jalostustietojärjestelmästä)

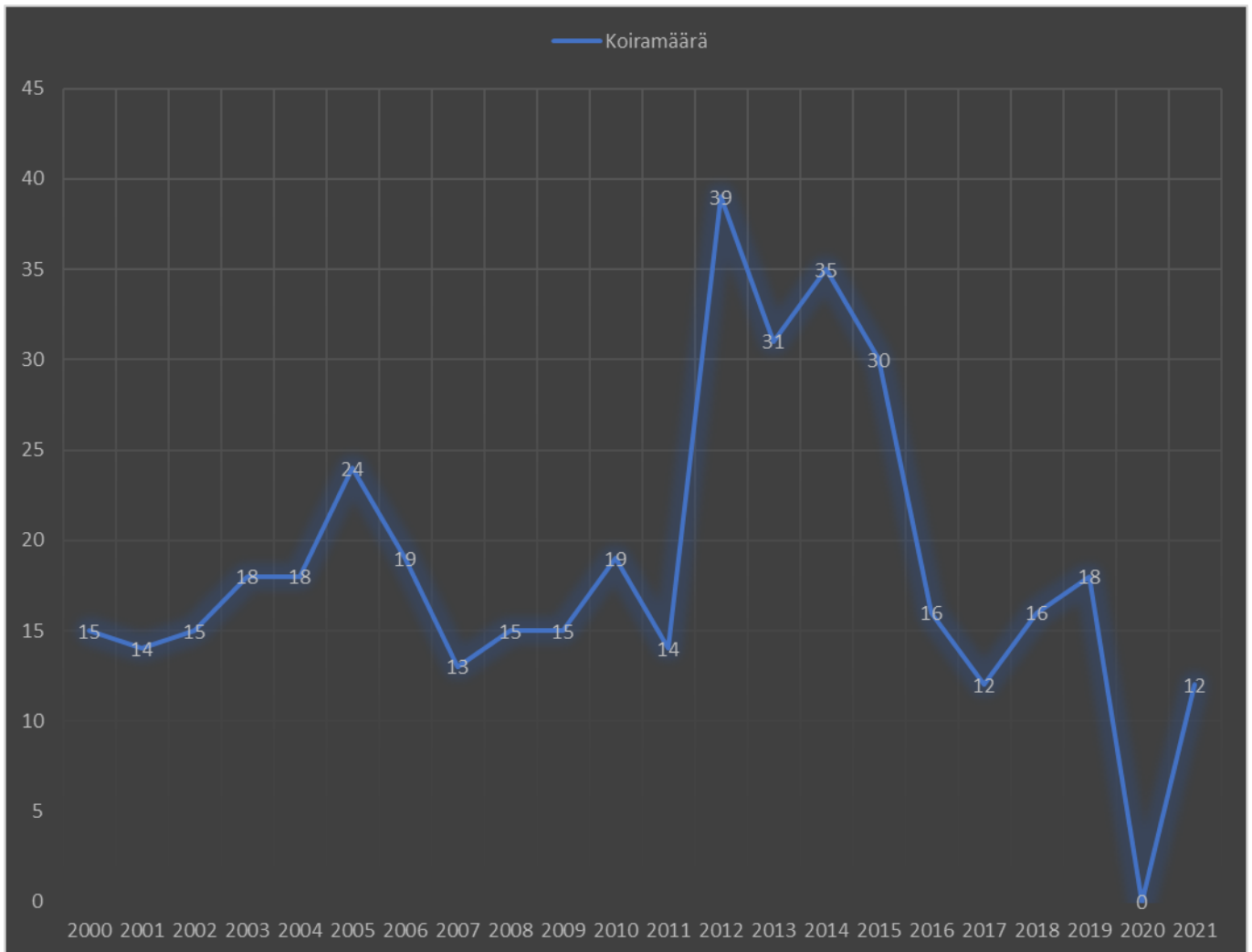

<https://www.katariinamaki.fi/l/tutkimus-koirien-eliniasta-hyodynsi-suomalaista-aineistoa/> Slovakiancuvacien näyttelyistä saamat laatumaininnat ovat olleet valtaosiltaan ”erinomainen” tai ”erittäin hyvä”. Vuosien 2011-2021 välisenä aikana saaduista 1111 laatuarvostelusta 1039 (93,5%) oli erinomainen/erittäin hyvä.

Taulukko 19: Vuosittainen näyttely määrä, näyttelykäyntien määrä, paljonko määräst on ollut uroksia ja paljonko narttuja (Uroksien ja narttujen ruudussa suluissa kuinka monta eri narttua ja urosta on vuoden aikana käynyt näyttelyssä), ja saadut laatuarvostelut. SA merkinnät vuodesta 2013 alkaen. (Koottu: SKL jalostustietojärjestelmästä)

Vuosi	Näyttelyitä	Näyttelykäyntejä	Uroksia	Narttuja	SA	ERI	EH	H	T	HYL	EVA
2002	42	78	37	41	-	53	11	11	2	1	-
2003	26	67	33	34	-	47	19	1	1	-	-
2004	38	123	51	72	-	74	35	9	2	2	1
2005	51	174	72	102	-	115	44	11	2	1	1
2006	42	151	43	108	-	115	26	9	1	-	-
2007	44	114	32	82	-	67	34	7	3	1	2
2008	45	118	37	81	-	79	31	6	1	1	-
2009	45	149	47	102	-	93	41	13	-	2	-
2010	56	169	57	112	-	109	42	16	-	2	-
2011	49	154	47	107	-	114	32	5	2	1	-
2012	50	132	54	78	-	91	28	8	1	2	2
2013	46	152	58 (19)	94 (31)	77	110	32	6	2	-	2
2014	47	145	46 (18)	99 (29)	54	88	50	4	-	2	1
2015	43	104	26 (12)	78 (21)	64	81	16	3	-	1	1
2016	40	78	19 (9)	59 (15)	51	64	7	5	1	1	-
2017	44	104	33 (17)	74 (23)	53	75	33	1	-	-	2
2018	44	102	47 (21)	55 (20)	46	69	26	4	1	-	2
2019	44	88	37 (12)	51 (16)	49	65	15	5	2	2	-
2020	9	15	7 (6)	8 (5)	8	11	4	-	-	-	-
2021	16	31	13 (5)	18 (8)	18	21	7	2	-	-	1
yht.	821	2248	796	1455	420	1541	533	126	21	19	15

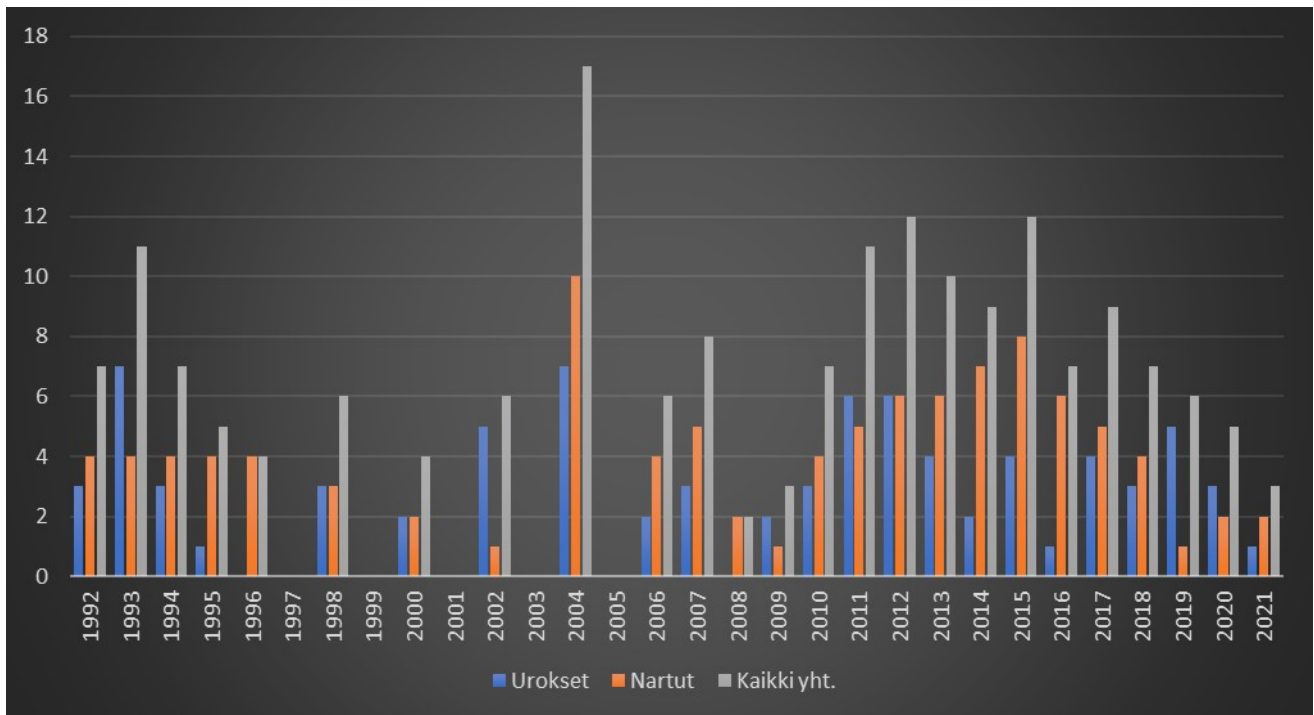
Kuva 6. Vuosien 2000-2021 Slovakianpaimenkoirayhdistys ry:n kesäpäivänäyttelyyn osallistuneiden koirien määrä (urokset, nartut ja pennut).

Pieni lukuisen rodun merkittävin näyttelytapahtuma on vuodesta 1977 lähtien vuosittain järjestetty kesäpäivänäyttely (epävirallinen). Tuomarit ovat olleet virallisia FCI:n nimeämiä tuomareita Suomesta ja ulkomailta tai tuomarikoulutuksessa olevia henkilöitä. Kesäpäivänäyttelyä ei järjestetty Covid-19 rajoitusten vuoksi vuonna 2020. Vuosien 2000-2021 välisenä aikana kesäpäivänäyttelyssä on arvosteltu 408 cuvacia.

Slovakianpaimenkoirayhdistys on järjestänyt jalostustarkastuksia vuodesta 1992 alkaen. Vuosien 1992-2021 välisenä aikana on jalostustarkastettu 186 (105 narttua ja 81 urosta) mikä on 14,8% prosenttia rekisteröidyistä slovakiancuvaceista.

Kuva 7. Vuosien 1992-2021 jalostustarkastetut slovakiancuvacit (urokset, nartut ja kaikki yhteensä vuosittain) (Lähde: Slovakianpaimenkoirayhdistys)

Vuosien 2017-2021 aikana on jalostustarkastettu jalostustarkastajaksi nimetyin ulkomuototuomarin toimesta 31 slovakiancuvacia. Jalostustarkastettujen yksilöiden määrä oli vuositasolla noin 10 koiraa. Määrää voidaan pitää erittäin suurena, kun se suhteutetaan rodun rekisteröintimääriin.

Yhdistyksen vuosittain järjestämän jalostustarkastustilaisuuden lisäksi on jalostustarkastus ollut mahdollista tehdä myös koiranäyttelyiden yhteydessä.

Jalostustarkastuslausunnot kuvineen julkaistaan yhdistyksen nettisivuilla sekä jäsenlehdessä.

Jalostustarkastetut yksilöt edustavat hyvin Suomen slovakiancuvac kantaa (eroja mittasuhteissa, vahvuuksissa sekä pigmenteissä, yleistason ollessa silti kohtuullisen hyvä).

Ravaajakoiralle terve raajarakenne on perusedellytys, johon on kiinnitettävä huomiota. Terve raajarakenne mahdollistaa arjen hyvinvoinnin ja tyypillisen ulkomuodon. Koirien säkäkorkeuksissa sekä vahvuuksissa esiintyy jonkin verran hajontaa, jota tulee jatkuvasti seurata.

Yhteenvetona koiranäyttelyarvosteluiden sekä jalostustarkastuskertomusten pohjalta voidaan todeta, että koirien mittasuhteet sekä terverakenteisuus ovat parantuneet vuosien saatossa, samoin koirien käyttäytymisen on valtaosin todettu olleen rodunomaista.

Kasvattajia pyydetään kiinnittämään huomiota polvikulmaan, koska puutteellinen polvikulma altistaa ristisideongelmille.

5 YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Slovakiancuvacien ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma JTO tuli voimaan 1990. Vuonna 1994 uusittiin vuonna 1990 tehty ensimmäinen JTO. Edellinen JTO oli voimassa vuosina 2014-2018. Nykyinen päivitetty jalostuksen tavoiteohjelma on voimassa 2019 – 2023.

Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Urosten jälkeläistilasto

Taulukossa 21. näkyy vuosina 2012 - 2021 syntyneiden urosten jälkeläismäärä, toisen polven jälkeläisten (jälkeläistenjälkeläisen) määrä ja tutkittujen jälkeläisten määrä ja kuvaustulokset.

Vuosina 2012 - 2021 syntyneistä uroksista on käytetty jalostukseen 12 yksilöä, joista kahta yksilöä on käytetty useammin kuin kerran. Näillä 12 uroksella on yhteensä 79 jälkeläistä, mikä on 38% prosenttia vuosina 2012 - 2021 rekisteröidyistä kotimaisista 207 pennusta. Yhdellä uroksella on 5 pentuetta, yhdellä uroksella kaksi pentuetta ja 10 uroksella on yksi pentue.

Näistä 12 uroksesta tuonteja on kolme ja ulkolaisia uroksia kaksi.

12 käytetyn uroksen (synt.2012 - 2021) jälkeläismäärä toisessa polvessa on 15 pentua.

Kyseisistä 12 uroksesta valioita on kolme ja jalostustarkastettuja kahdeksan.

Lonkkien terveystulokset urosten synt. 2012 - 2021 tutkituista jälkeläisistä huonomman kuin A tai B tuloksen on saanut 13 kpl eli 59 %, (sairaat), joka on 6% enemmän kuin rodun keskiarvo 53 % (2012 – 2021).

Kyynärnivelten osalta 1 tai huonomman arvosanan on saanut yksi jälkeläinen (5%), joka on vähemmän kuin rodun keskiarvo 6% (2012–2021).

Taulukko 20. Uros, uroksen pentu -ja pentuemäärä, jälkeläisten määrä toisessa polvessa, lonkka -ja kyynärtutkittujen määrä ja sairaiden jälkeläisten määrä tutkituista 2012-2021 (lähde KoiraNet SKL, poimittu 31.12.2021)

#	Uros	Synt. vuosi	Pennut				Lonkat				Kyynärnivelet			
			Pentueet	Yhteensä	Vuoden aikana	Toisessa polvessa	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %
1	SNOWHITE COWBOYS CHAMPION	2013	5	21	5	0	7	6	33%	86%	7	0	33%	0%
2	SNOWHITE COWBOYS CASPER	2013	2	15	0	9	3	2	20%	67%	3	0	20%	0%
3	AMOS	2012	1	10	0	0	1	0	10%	0%	1	0	10%	0%
4	JÄÄLINNAN SYDÄNTEN MURSKAAJA	2017	1	7	7	0	0	0	0%	*	0	0	0%	*
5	SNOWHITE COWBOYS ENRICO	2016	1	6	0	0	0	0	0%	*	0	0	0%	*
6	HORACIO ORLICKÝ TALISMAN	2012	1	4	0	6	3	0	75%	0%	3	1	75%	33%
7	TATRANKAUNOTTAREN BEAR APOLLON	2016	1	4	0	0	2	2	50%	100%	2	0	50%	0%
8	VALENTYN ORLICKY TALISMAN	2017	1	4	0	0	2	1	50%	50%	2	0	50%	0%
9	UNCLE MAYLO VON DER STOCKACHER HALDE	2016	1	4	0	0	1	0	25%	0%	1	0	25%	0%
10	JACKPOT Z OPPIDDA LUGHTWINE	2016	1	2	0	0	2	1	100%	50%	2	0	100%	0%
11	HALTIAVUOREN GASPARI	2015	1	1	0	0	0	0	0%	*	0	0	0%	*
12	IVAR JANIN RANC	2015	1	1	0	0	1	1	100%	100%	1	0	100%	0%

Narttujen jälkeläistilasto

Taulukko kuvaa vuosina 2012 - 2021 syntyneiden narttujen jälkeläismäärä, toisen polven jälkeläisten (jälkeläistenjälkeläisen) määrä ja tutkittujen jälkeläisten määrä sekä kuvaustulokset.

Vuosina 2012 - 2021 syntyneistä nartuista on käytetty jalostukseen 14 yksilöä, joista neljää yksilöä on käytetty useammin kuin kerran. Näillä 14 nartulla on yhteensä 91 jälkeläistä, mikä on 43,96% prosenttia vuosina 2012 - 2021 aikana rekisteröidyistä kotimaisista 207 pennusta. Kahdella nartulla on ollut kolme pentuetta, kahdella nartulla kaksi pentuetta ja 10 nartulla on yksi pentue.

Näistä 14 nartusta tuonteja on kaksi.

14 käytetyn nartun (synt.2012 - 2021) jälkeläismäärä toisessa polvessa on 26 pentua).

Näistä 14 nartusta valioita on yhdeksän ja jalostustarkastettuja kymmenen.

Lonkkien (kohdalla) terveystulokset narttujen (synt.2012 - 2021) tutkituista jälkeläisistä huonomman kuin A tai B tuloksen on saanut 19 kpl eli 65,5 %, (sairaat), mikä on 12,5 % enemmän kuin rodun keskiarvo 53 % (2012–2021).

Kyynärnivelet osalta 1 tai huonomman arvosanan on saanut yksi jälkeläinen (3,45 %), mikä on 2,55% vähemmän kuin rodun keskiarvo 6% (2012–2021).

Taulukko 21. Narttu, nartun pentu -ja pentuemäärä, nartun jälkeläismäärä toisessa polvessa, lonkka -ja kyynärtutkittujen määrä ja sairaat tutkitut jälkeläiset (lkm/%) 2012-2021 (lähde KoiraNet SKL, poimittu 31.12.2021)

#	Narttu	Synt. vuosi	Pennut				Lonkat				Kyynärnivelet			
			Pentueet	Yhteensä	Vuoden aikana	Toisessa polvessa	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %
1	KALLIOVAARAN ÅSA PRINCOVA	2012	3	14	0	0	2	2	14%	100%	2	0	14%	0%
2	KALLIOVAARAN BEBETA PRINCOVA	2014	2	11	7	0	2	2	18%	100%	2	0	18%	0%
3	SNOWHITE COWBOYS EVANESCENCE	2016	1	10	0	0	1	0	10%	0%	1	0	10%	0%
4	ENCHANTED GUARDIAN ATARINA	2018	1	9	0	0	0	0	0%	*	0	0	0%	*
5	TATRANKAUNOTTAREN ATARA CASUSE	2013	3	9	0	0	7	6	78%	86%	7	0	78%	0%
6	TATRANKAUNOTTAREN ANABELYZ CASUSE	2013	1	7	0	4	3	1	43%	33%	3	0	43%	0%
7	IDA POD KOCNO	2012	2	6	0	0	3	2	50%	67%	3	0	50%	0%
8	ZATRAVIN HILLA	2016	1	6	0	9	3	2	50%	67%	3	0	50%	0%
9	CLEOPATRA ANJELI U ZUZKY	2019	1	5	5	0	0	0	0%	*	0	0	0%	*
10	SNOWHITE COWBOYS ECUADOR	2016	1	4	0	0	2	1	50%	50%	2	0	50%	0%
11	TATRANKAUNOTTAREN AURELIA CASUSE	2013	1	4	0	0	2	2	50%	100%	2	0	50%	0%
12	ZATRAVIN ELSA	2012	1	4	0	6	3	0	75%	0%	3	1	75%	33%
13	ITALO MISS ELYCEE	2014	1	1	0	0	0	0	0%	*	0	0	0%	*
14	JÄÄLINNAN KUUN HALTIATAR	2012	1	1	0	7	1	1	100%	100%	1	0	100%	0%

Taulukko 22 osoittaa, että toteutuneista yhdistelmistä vanhempien terve/terve yhdistelmät ovat pysyneet ennallaan, terve/sairas yhdistelmissä on tapahtunut nousua ja sairaat/sairas yhdistelmät ovat säilyneet ennallaan.

Lonkat (lähde: SKL KoiraNet) (lonkat A, B terve ja C, D, E sairaat)

1994-2005	Rekisteröityjä	A	B	C	D	E	Yhteensä	1994-2005	Tutkittu	A	B	C	D	E
Yhteensä	180	14	22	11	42	4	93	Yhteensä	52%	15%	24%	12%	45%	4%

terveiden osuus tutkituista 39% ja sairaiden osuus tutkituista 61%

2006-2010	Rekisteröityjä	A	B	C	D	E	Yhteensä	2006-2010	Tutkittu	A	B	C	D	E
Yhteensä	130	20	15	20	20	5	80	Yhteensä	62%	25%	19%	25%	25%	6%

terveiden osuus tutkituista 44% ja sairaiden osuus tutkituista 56%

2011-2013	Rekisteröityjä	A	B	C	D	E	Yhteensä	2011-2013	Tutkittu	A	B	C	D	E
Yhteensä	93	11	13	12	14	1	51	Yhteensä	55%	22%	25%	24%	27%	2%

terveiden osuus tutkituista 47% ja sairaiden osuus tutkituista 53%

Edellisen JTO:n aikainen tilanne lonkkakuvattujen osalta:

2014-2018	Rekisteröityjä	A	B	C	D	E	Yhteensä	2014-2018	Tutkittu	A	B	C	D	E
Yhteensä	109	12	12	15	6	7	52	Yhteensä	48%	23%	23%	29%	12%	13%

terveiden osuus tutkituista 46% ja sairaiden osuus tutkituista 54%

Voimassa olevan PEVISAN:n tämänhetkinen tilanne lonkkakuvattujen osalta:

2019-2021	Rekisteröityjä	A	B	C	D	E	Yhteensä	2019-2021	Tutkittu	A	B	C	D	E
Yhteensä	55	2	5	3	2	0	12	Yhteensä	22%	17%	42%	25%	17%	0%

terveiden osuus tutkituista 59% ja sairaiden osuus tutkituista 42%.

Yhteenveto yhdistelmien vanhempien lonkkaniveltuloksista eri Pevisa ajanjaksoilta.
(lähde: SKL KoiraNet) (lonkat A, B terve ja C, D, E sairas)

Vuodet	Terve/Terve	Terve/ Sairas	Sairas/Sairas
1994-2005	7	11	9
2006-2010	8	8	3
2011-2013	6	7	2
2014-2018	6	13	2

Voimassa olevan PEVISAN:n tämänhetkinen tilanne koskien pentueiden vanhempia:

Vuodet	Terve/Terve	Terve/Sairas	Sairas/Sairas
2019-2022	6	7	2

Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Jalostuspohja - kiinnitetään erityistä huomiota - kasvattajat harjoittavat suunnitelmallista rodunjaloitusta Yksittäisen koiran jälkeläisten osuus säilyy alle 20, mikä tällä hetkellä vastaa 6% viiden vuoden rekisteröinneistä.	Jalostussuosituks - enintään 20 jälkeläistä - ei suositella uusintayhdistelmiä - sukusiitosprosentti on 4 polvella 6,25% Tiedotetaan asiasta. JTO on esillä yhdistyksen www sivuilla.	TOTEUTUI OSITTAIN 1 uros on ylittänyt 20 jälkeläisen maksimimäärän. Uusintayhdistelmiä on tehty 1 - sukusiitosprosentti ylittyy yhdessä yhdistelmässä (26,37%)
Luonne, käyttäytyminen ja käyttöominaisuudet - luonne säilyy rodunomaisena - rodunomaiset käyttöominaisuudet säilyvät	- luonnekysely - käyttäytymisen jalostustarkastus	Toteutunut muuten, mutta käyttöominaisuuksien säilymiselle ei ole mittaria. - rodulla on avoin sähköinen luonnekysely - otettu käyttöön 11.7.2021, tarkastettu 10 koiraa

Terveys <ul style="list-style-type: none"> - ennaltaehkäistään periytyvien vikojen tai sairauksien leviämistä - ylläpidetään tervettä rakennetta 	PEVISA-ohjelma Jalostussuosituks <ul style="list-style-type: none"> - käytetään vain terveyynäräisiä koiria - jalostusnarttu on vähintään 2 v. ja enintään 5 v. saadessaan ensimmäiset pennut - kilpirauhastutkimukset - yhdistykseltä 30 euron tuki luustokuvauksiin/kilpirauhastestiin - terveys -ja kasvattajakysely 	Toteutuneet osittain <ul style="list-style-type: none"> - toteutunut - ei toteutunut, sillä nuorimmillaan on astutettu 1v. 5 kk ikäinen narttu ja vanhimmillaan 6 v. 7 kk ensikertalainen narttu. - kyselyä uudistettu v. 2021
Ulkomuoto <ul style="list-style-type: none"> - jalostukseen käytetty koira on jalostustarkastettu ja/tai näyttelytuloksen omaava - jalostukseen ei käytetä koira, jolla on hylkäävä virhe 	<ul style="list-style-type: none"> - järjestetään jalostustarkastus vähintään joka toinen vuosi - osallistutaan ulkomuototuomareiden koulutustilaisuuksiin 	Toteutunut osittain. <ul style="list-style-type: none"> - 2020 covid-19 vuoksi ei järjestetty jalostustarkastusta - kaikki jalostukseen käytetyt koirat ovat osallistuneet joko jalostustarkastukseen tai näyttelyyn - ei käytetty koiria, joilla on hylkäävä virhe

6 JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Rotuyhdistyksen jalostuksen tavoitteena on terveen, terverakenteisen, ja rotumääritelmän mukaisen cuvac-kannan kehittäminen sekä rodunomaisten käyttöominaisuuksien ylläpitäminen. Jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteet v. 2019 – 2023 ovat toteutuneet. Vuosittaisessa pentumäärässä on merkittävää vaihtelua.

Selkävaukset lisätään yhdistyksen jalostussuositukseen, koska selkävauksissa on ilmennyt poikkeamia (LTV).

Nykyään slovakiancuvacit toimivat enemmän aluevartijoina kuin eläinvahteina

Jalostustarkastusten perusteella rotu on terverakenteinen. Tavoitteena, että kaikki jalostukseen käytettävät koirat on jalostustarkastettu.

Tavoitteena on, että ei tehdä kahden ääniaran koiran yhdistelmää. Vakavasti ääniarvoja koiria ei saa käyttää jalostukseen.

Luonneominaisuuksia aletaan kartoittamaan käyttäytymisen jalostustarkastuksella (käyttäytymisen jalostustarkastuksen luonneprofiili).

Tavoitteena on tukea kasvattajia suunnitelmallisessa rodunjalostuksessa tehostamalla tiedotusta ja informaatiota jalostuksesta ja cuvacien terveystilanteesta yhdistyksen uusien kotisivujen jäsenosion sekä jäsenpostien avulla. Lisätään jalostusta koskevien artikkelien määrää jäsenlehdessä.

Tavoiteohjelman ja terveystutkimusten avulla pyritään ehkäisemään koiran elinvoimaisuutta alentavien tai elämänlaatua heikentävien periytyvien vikojen tai sairauksien leviämistä rodun kantaan. Tehostetaan tiedotusta jäsenistölle.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä geenipohjan ylläpitämiseen ja laajentamiseen; mahdolliset roturisteytykset tulevaisuudessa. Tehostetaan tiedotusta jäsenlehdessä, jäsenposteissa ja jalostustoimikunnan järjestämissä tilaisuuksissa kasvattajille ja jäsenistölle.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Rotuyhdistys suosittelee, että jalostukseen käytetään A-, B- ja C-lonkkaisia koiria.

Rotuyhdistys suosittelee kyynärnivelten osalta seuraavaa: tavoitteena on tehdä terve – terve yhdistelmät, mutta myös kyynärniveltuloksen 1 saanutta koiraa voidaan käyttää jalostukseen, jos toinen vanhemmista on tutkitusti terve.

Kasvattajia pyydetään kiinnittämään huomiota polvikulmaan, koska puutteellinen polvikulma altistaa ristisideongelmille.

Yhdistys suosittelee jalostuskoirien selkien kuvaamista. Suositus on, että vähintään kaikki jalostukseen käytettävät koirat tutkittaisiin välimuotoisen lanneristinikaman (LTV), nikamaepämuodostumien (VA) sekä spondyloosin (SP) osalta 1.1.2024 alkaen.

Jalostukseen voidaan käyttää oireettomia koiria, jotka on kuvattu ennen 31.12.2023.

1.1.2024 alkaen selkälausunnon LTV1-LTV4 saanut koira suositellaan yhdistämään vain LTV0 koiran kanssa. Jalostukseen ei voida suositella käytettävän koiraa, jolla on selkälausunto SP1-SP4. VA1 lausunnon saanut koira suositellaan yhdistämään VA0 koiran kanssa. VA2-VA4 lausunnon saaneita koiria ei suositella käytettävän jalostukseen.

Rotuyhdistys suosittelee jalostuskoirien kilpirauhastestausta, ja suositellaan, ettei jalostukseen käytettävän koiran kilpirauhastetitulos ole yhtä (1) vuotta vanhempi.

Kilpirauhasen vajaatoiminnan varalta suositellaan testattavaksi T4 ja TSH -arvot. Kilpirauhastesti suositellaan otettavaksi aamun paastoverinäytteestä.

Rotuyhdistys suosittelee, että kahta ääniarkaa yksilöä ei yhdistetä toisiinsa.

Rotuyhdistys suosittelee yksittäisen koiran jälkeläismääräksi enintään 20 pentua.

Suosittelaa, ettei 5 polven sukusiitosprosentti yhdistelmissä ylitä 6,25 %.

Suosittelaa, ettei uusintayhdistelmiä tehdä.

Jalostukseen käytettävä koira tulisi olla jalostustarkastettu ja mieluusti näyttelyssä esitetty.

Jalostukseen käytettävän nartun tulisi olla yli 2-vuotias ja alle 5-vuotias saadessaan ensimmäiset pennut. Suositellaan, että yli 8-vuotiasta narttua ei käytettäisi jalostukseen.

Jalostukseen ei tulisi käyttää koira, jolla on rotumääritelmän mukainen hylkäävä virhe.

PEVISA-vaatimukset:

Koiralla tulee olla astutushetkellä lonkkakuvauslausunto. Rekisteröinnin raja-arvona on lonkkaniveldysplasian aste C. Astutushetkellä koiralla tulee olla myös kyynärnivellausunto. Rekisteröinnin raja-arvona on kyynärniveldysplasian aste 1. Jos toisella vanhemmista on kyynärniveldysplasian aste 1, toisen vanhemman kyynärniveldysplasian aste tulee olla 0. Alaikäraja lonkka- ja kyynärniveldysplasiin on 18 kk.

Ulkomaisilta uroksilta ei vaadita PEVISA-tutkimuksia.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotujärjestön päämääränä on slovakiancuvacien PEVISA-ohjelman jatkuminen myös tulevana vuosina.

Keväällä 2012 tehtyjä terveyst- ja kasvattajakyselyitä on uudistettu syksyllä 2021. Terveyst-, kasvattaja- ja pentukyselyitä täydennetään vuosittain. Kyselyjen tulokset julkistetaan vuosittain tilastoina.

Kasvattajia ohjataan tarkistamaan koiriensa ääniherkkyys erityisesti ennen mahdollista jalostuskäyttöä.

Järjestetään jalostustarkastus (ulkomuoto) ja käyttäytymisen jalostustarkastus joka toinen vuosi, tarvittaessa useammin.

Osallistutaan ulkomuototuomareiden koulutustilaisuuksiin.

Slovakianpaimenkoirayhdistyksen jalostustoimikunta järjestää jalostusta käsitteleviä koulutustilaisuuksia ja tiedottaa SKL:n järjestämistä koulutustilaisuuksista jäsenistölle.

Pyritään lisäämään rodun tunnettavuutta.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Vahvuudet:

Tuontikoirien käyttö geenipoolin laajentamiseksi.

Yleinen terveystilanne hyvä.

Kaikki rodun kasvattajat rotua harrastavan yhdistyksen jäseniä.

Ei rekisteröimättömiä slovakiancuvaceja.

Erinomainen kansainvälinen näyttelymenestys.

Heikkoudet:

Maailmanlaajuisesti pieni populaatio ja kapea geenipohja.

Etäisyyden aiheuttamat kustannukset kansainvälisessä yhteistyössä.

Vähäinen kasvattajien lukumäärä.

Kuvattujen koirien lonkkatulokset keskimäärin C

Terveystutkimustulokset eri maissa eivät ole täysin vertailukelpoisia.

Pentumäärän lasku.

Mahdollisuudet:

Suunnitelmallisuus jalostuksessa geenipoolin säilyttämiseksi Suomessa.

Kansainvälinen jalostusyhteistyö rodun geenipoolin säilyttämiseksi.

Henkilökohtaisten kansainvälisten kontaktien hyödyntäminen, jalostuksellisen vuorovaikutuksen/keskustelun lisääminen suomalaisten kasvattajien keskuudessa.

Pentuemäärän säilyttäminen ja tuki kasvattajille.

Tiedonkeräys rodun alkuperäisestä käyttötarkoituksesta alue- ja eläinvahtina.

Rodun toiminta alkuperäisessä käyttötarkoituksessa alue- ja eläinvahtina lisääntyy ja pentujen kysyntä kasvaa tämän myötä.

Uhat:

Geenipoolin kaventuminen entisestään.

Uusien sairauksien ilmaantuminen.

Sukusiitosprosenttien nouseminen yhdistelmissä.

Pentuemäärän jatkuva lasku.

Rodunomaisten piirteiden heikentymisen seurauksena suurten valkoisten yhdennäköisyys.

Kasvattajien erilaiset painotukset jalostuksessa saattavat vaikeuttaa yhteistyötä.

Taulukko 23. Varautuminen ongelmiin

Riski	Syy	Varautuminen	Miten vältetään	Toteutuessaan merkitsee
Tuontikoirien terveystaustojen tuntemattomuus	Terveystutkimustulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia	Yhteistyö tuontimaiden kasvattajien kanssa.	Tuodaan koiria vain tutkituista vanhemmista. Pyydetään lausunto tutkimustuloksista myös Suomesta Käytetään tuonteja harkiten ja tutkitaan jälkeläisiä aktiivisesti.	Perinnöllisiä sairauksia tai vikoja tulee lisää Suomen kantaan.
Geenipohjan pieneneminen	Samojen koirien ja sukujen liiallinen käyttö.	Oman kasvatustyön suunnitelmallisuus ottaen huomioon rodun jatkuvuus.	Käytetään useampia koiria siitokseen ja hyödynnetään koiramateriaalia tasaisesti.	Sukusiittoisuus ja sen tuomat ongelmat lisääntyvät.
Lonkka- ja kyynärniveltilanne huononevat	Jalostusvalinnoilla ei pyritä parantamaan nykyistä tilannetta.	Kasvattajille ja pennunostajille tietoa lonkka- ja kyynärniveleriskeistä, niiden periytyvyydestä, oikeasta ruokinnasta ja liikunnasta.	Kannustetaan koirien terveystutkimuksiin	Koirat alkavat oireilla enemmän. Koiria lopetetaan niveloireiden vuoksi. Jalostusmateriaali vähenee entisestään.
Koiria ei käytetä näyttelyissä eikä jalostustarkastuksissa	Kynnys osallistua on liian suuri.	Yhdistys ja kasvattajat informoivat jalostustarkastuksen ja näyttelyiden tärkeydestä.	Järjestetään jalostustarkastusmahdollisuuksia ja yhdistys sekä kasvattajat informoivat tapahtumista.	Rotu jää tuntemattomaksi. Yhdistys ja kasvattajat eivät saa tietoa rodun tasosta.

Kasvattajien yhteistyön puute	Erilaiset painotukset jalostuksessa.	Yhdistys pyrkii järjestämään kasvattajille yhteisiä tilaisuuksia.	Järjestetään yhdistyksen tapahtumissa kasvattajille mahdollisuuksia keskusteluihin rodun jalostuksesta.	Rodun kasvattajamäärä pienenee. Rodun geenipohja kapenee.
Alkuperäisten käyttöominaisuuksien heikkeneminen ja ulkomuotoon perustuvan jalostuksen lisääntyminen	Ei kiinnitetä tarpeeksi huomiota jalostuskoirien luonteisiin, terveyteen ja rakenteeseen.	Rodunomaisen jalostusmateriaalin käyttö jalostuksessa.	Jaetaan informaatiota oikeantyyppisestä luonteesta ja rohkaistaan ulkomuototuomareita kiinnittämään huomiota koiran käyttäytymiseen näyttelytilanteessa. Käyttäytymisen jalostustarkastusten järjestäminen.	Rodunomainen luonne häviää.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2024	<ul style="list-style-type: none"> - asiantuntijaluento luusto- ja nivelsairauksista ja niiden perinnöllisyydestä ja vaikutuksesta koiran hyvinvointiin - käyttäytymisen jalostustarkastus - ulkomuodon jalostustarkastus - omistajapäivä webinaari/tapaaminen - julkaistaan terveystarkastusten analysoinnit lehdessä/jäsensivut - kasvattajapalaveri webinaari/tapaaminen - valmistautuminen mahdolliseen roturisteytykseen; tiedonkeruu - eläinten hyvinvointilain/asetuksen vaatimusten huomiointi cuvacien jalostuksessa, kasvatuksessa ja koiranpidossa
2025	<ul style="list-style-type: none"> - käyttäytymisen jalostustarkastus - ulkomuodon jalostustarkastus - omistajapäivä webinaari/tapaaminen - kasvattajapalaveri webinaari/tapaaminen

2026	<ul style="list-style-type: none">- käyttäytymisen jalostustarkastus- ulkomuodon jalostustarkastus- omistajapäivä webinaari/tapaaminen- kasvattajapalaveri webinaari/tapaaminen- julkaistaan terveystarkastusten analysoinnit
2027	<ul style="list-style-type: none">- käyttäytymisen jalostustarkastus- ulkomuodon jalostustarkastus- omistajapäivä webinaari/tapaaminen- kasvattajapalaveri webinaari/tapaaminen- JTO:n päivittämisen aloitus
2028	<ul style="list-style-type: none">- JTO:n päivitys- käyttäytymisen jalostustarkastus- ulkomuodon jalostustarkastus- omistajapäivä webinaari/tapaaminen- kasvattajapalaveri webinaari/tapaaminen

7 LÄHTEET

Slovakiancuvacin rotumääritelmä, hyväksytty FCI 18.8.1965, käänös SKL-FKK 2.9.1993
 Taulukot Koiranet (SKL, Suomen Kennelliitto), Slovakianpaimenkoirayhdistys
 Sukusiitosprosentti, (SKL, Suomen Kennelliitto), MMT Katariina Mäki
 Lonkkaniveldysplasia, (SKL, Suomen Kennelliitto), EII Anu Lappalainen
 Kyynärveldysplasia, (SKL, Suomen Kennelliitto), EII Anu Lappalainen
 Koiran epilepsia, (SKL, Suomen Kennelliitto), EII Nina Menna
 Kilpirauhasen vajaatoiminta, (SKL, Suomen Kennelliitto), EII Nina Menna
 Luonnetesti <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-luonne-ja-kayttaytyminen/luonnetesti>
 Luonnetestitietokanta, Jorma Lankinen
 Schoke, T.A. (2000) Herdenschutzhund. Berlin: Parey
 Beckman, G. (2002) Die alten Hirtenhund. Lüneburg: Cadmos
 Fahrenkrug, P. Zahnenentwicklung und Erkrankungen des Milch- und Wechselbisses
 teoksessa Wehrend, A. (2013) Neonatologie beim Hund. Hannover: Schlütersche
 Verlagsgesellschaft mbH
 Tutkimus koirien eliniästä hyödynsi suomalaista aineistoa
<https://www.katariinamaki.fi/tutkimus-koirien-eliniasta-hyodynsi-suomalaista-aineistoa/>

8 LIITTEET

Rotumääritelmä <https://www.kennelliitto.fi/files/slovakiancuvac>
Käyttäytymisen jalostustarkastuksen luonneprofiili
<https://www.kennelliitto.fi/files/slovakiancuvac-kaytt-jaltark-ihanneprofiili>
Kasvattajakysely <https://www.cuvac.fi/kyselyt/kasvattajakysely/>
Luonnekysely <https://www.cuvac.fi/kyselyt/luonnekysely/>
Terveyskysely <https://www.cuvac.fi/kyselyt/terveyskysely/>
Jalostustarkastuslomake
<https://www.cuvac.fi/jalostus/jalostustarkistukset/>